

KONINKLIJKE
FOTOBOND

afdeling Utrecht-'t Gooi

DE KIJKER

LENTE 2026

- Afscheid Jan Donders
- AI voor fotobespreking
- ChatGPT bluft maar wat
 - Tijdreiziger
 - AI or not AI
 - Bosfotografie
- Compositietechnieken
 - Darktable
- Yoshinori Mizutaki
 - Exposities

INHOUD

- Van de redactie
- Jan Donders neemt afscheid 3
- Ai voor fotobespreking 5
- ChatGPT bluft maar wat 10
- AI-tijdreiziger 12
- interview Nico Brons: **AI or not AI** 13
- De bosfotografie van Thijs Kupers 17
- Compositietechnieken in de fotografie 18
- Introductie Darktable 24
- In de voetsporen van Yoshinori Mizutaki 30
- Exposities: een selectie 36
- Colofon: redactie, publicatieschema, inzenden kopij 39

Omslagfoto: *Marjon Birza; in de voetsporen van Yoshinori Mizutaki*

Van de redactie

Externe bijdragen !

Zo hoor je niets - zo heb je opeens meerdere bijdragen! We werden al licht wanhopig: nauwelijks reacties op dit blad, geen noemenswaardige bijdragen van lezers. En hup: vijf 'externe' stukken. Top hoor - en dank je wel aan de auteurs: Thijs Kupers, Reinder Mulder, Hester Busse, Anja Robbertsen en Martijna Kuiper, Jan Gruiters en met hen: vele fotografen! Met vijfentwintig clubs plus loslopende fotografen in onze afdeling moet dat nóg beter kunnen. Laat meer van je horen...! Wapper met de vlag!

Stuur je eigen foto's

We nodigen je uit uiterlijk 15 juni je eigen foto (vrij onderwerp) in te sturen voor de volgende editie! Misschien wordt dat wel een nieuwe rubriek. Maar dan moet er wel kopij komen. Let op: met tekst; want je beschrijft in maximaal 50 woorden waarom deze foto jouw favoriet is. Let op voldoende resolutie. Misschien kiezen we hem (ook) voor de omslag als het een liggend formaat betreft, in dat geval snijden we hem af tot A4-verhoudingen. Er komt dan een inhoudsopgave overheen. In het nummer plaatsen we alsnog je hele foto.

Afdelings-ALV en uitslag Wedstrijd Vijf met Samenhang 2026

Op 15 april 2026 wordt in De Clomp in Zeist de Algemene Leden Vergadering gehouden van de Afdeling Utrecht - 't Gooi. Aanvang 19:30 uur. De gebruikelijke agendapunten worden afgehandeld;

daarnaast stelt de nieuwe secretaris van de afdeling, Katinka Mann-Holtrop, zich voor.

Aansluitend gaan de juryleden van 5mS aan het werk voor het presenteren en becommentariëren van de inzendingen. Met sterren in plaats van cijfers, horen we: een erg interessant experiment in het jureren.

Afscheid redacteur Jan Donders

Het is genoeg geweest zegt Jan: als nestor en langstzittend redactielid legt hij zijn pen neer. Vooral in interviews ligt zijn kracht: hij vindt het interessant om ergens mensen te gaan opzoeken om uit de eerste hand hun fotografische wederwaardigheden op te tekenen. Stiekem vonden wij het ook wel prima dat Jan de boer op ging; konden wij fijn achter de PC stukjes bijslippen. We verzinnen vast nog wel een klus om je mee te verleiden toch nog een keertje een artikel te maken, Jan. Namens ons allemaal: Dank je wel, voor je bijdragen, je zorg voor dit blad en voor je kritische blik over onze gezamenlijke producten. Het ga je goed.

Vacature

Moeten we het spellen? We zijn nog maar met z'n tweeën. Versterking is dringend gewenst. Schrijf een stuk. Illustreer. Doe iets.

Afscheid als redacteur

het is genoeg geweest
een groet van Jan Donders

Sinds 2019 ben ik 'officieel' redacteur van dit blad, de jaren daarvoor leverde ik al stukjes aan, meestal in mijn toenmalige functie als secretaris van Fotogroep Fotogein.

Maar nu vind ik het genoeg geweest. Helaas moet ik zeggen dat de leeftijd een rol gaat spelen. Ieder kwartaal mijzelf opladen om een onderwerp te verzinnen, actie te ondernemen, uitwerken van teksten en uitzoeken van bijpassende beelden is een flinke klus. Maar ik heb het altijd met plezier gedaan. Vooral het interviewen, met telefonisch of persoonlijk contact, vond ik leuk en leerzaam. Zo kom je nog eens ergens.

Het bespreken van technische aspecten van de fotografie, zoals kleurmanagement of flitstechnieken, vind ik, mede vanwege mijn technische opleiding, altijd boeiend. Daar heb ik een paar steentjes aan bijgedragen.

Op onze vakanties in Frankrijk en Italië had ik altijd oog voor bijzondere activiteiten op fotografie gebied, en

schreef daar wat over. Dan zie je ook dat de 'problemen' in andere landen en culturen niet veel verschillen met die van ons.

In 2022 maakt ik voor een artikel 'fotografische' plaatjes met behulp van AI technieken. Honden met drie pootjes, handen met zes vingers waren het resultaat. Als je dan ziet welke beelden Nico Brons nu met AI maakt (zie elders in dit blad), dan realiseer je je welke grote veranderingen er op het gebied van beeldende technieken plaats vinden. Wees gewaarschuwd en trek er lering uit.

Er is dus een vacature in de redactieclub. Kees en Marcel leveren hoogstaand werk (onze voorzitter brengt trots dit unieke blad onder de aandacht bij andere afdelingen), maar een aanvulling is welkom. Neem de uitdaging aan, het is een leuke en boeiende activiteit. Misschien stuur ik nog wel eens een artikel in, maar niet meer als 'vaste kracht'.

Dank voor jullie aandacht (alhoewel wat meer reacties op ons werk zeker welkom is).

Jan Donders

Afscheid van Jan: een bevlogen redacteur

Een waardevolle bijdrage aan De Kijker

Heel begrijpelijk, maar ook heel spijtig dat Jan afscheid neemt van de redactie van De Kijker. Jan was immers een vaste waarde binnen het team, altijd betrokken en vol enthousiasme. Door zijn scherpe oog voor detail en zijn hart voor het magazine wist hij menig artikel een eigen karakter te geven.

Zijn creativiteit en inzet hebben De Kijker tot een inspirerend blad gemaakt, waar lezers telkens weer verrast werden door boeiende verhalen en interessante inzichten.

Jan geeft ook aan dat het hem veel genoeg heeft gegeven en dat het ook leerzaam voor hem is geweest. Hij wil heel graag dat De Kijker met volle kracht verder kan en roept onze leden op om mee te doen in de redactie of zo nu en dan een stukje in te leveren. We kunnen dit niet anders dan in volle overtuiging onderstrepen. Beter kunnen we het niet formuleren.

Naast het interessante artikel van Jan over Nico Brons treffen jullie ook meerdere ingezonden artikelen aan, waaronder dat van Anja Robbertsen over compositie. Een leuk voorbeeld hoe je als lid ook een bijdrage kunt leveren aan ons mooie magazine.

Wie volgt ?

Wij danken Jan van harte voor zijn inzet en wensen hem nog vele gezonde jaren met veel fotoplezier toe.

Jan, het ga je goed!

Namens het bestuur van Afdeling Utrecht 't Gooi,
de voorzitter,
Rob Renshoff

Ai voor fotobespreking

klankbord of echoput?

tekst en foto Jan Gruiters

Wie lid is van een fotoclub kent het fenomeen: de fotobespreking. Een fotograaf met behoefte aan constructieve feedback legt zijn of haar foto voor aan medefotografen. Het resultaat van zo'n collegiale bespreking kan alles zijn tussen twee uitersten: op zijn best een inspirerende reflectie die bijdraagt aan je fotografische ontwikkeling en op zijn slechts een oppervlakkige commentaar dat je teleurgesteld snel vergeet.

Feedback geven op een creatief proces blijkt vaak geen eenvoudige opgave. Fotobespreking moet meer zijn dan een persoonlijke smaaktest: "ik hou niet van dit soort foto's." Met de nodige oefening lukt het om met enige afstand en een zekere objectiviteit te reflecteren op de kwaliteit en betekenis van een beeld en de intenties van de fotograaf. Methodologische ondersteuning kan daarbij zeker helpen, denk aan: 'Over foto's gesproken' (Brongers en Ophof), 'Kijken naar foto's' (Molders), 'Zes stappen fotoanalyse' (Meerman) en de 'Mandersdriehoek' (Manders).

Maar de laatste jaren dringt zich een ander hulpmiddel op dat een rol kan spelen bij fotoanalyse en -bespreking. Kunstmatige intelligentie (AI) modellen zijn steeds beter in staat beelden te lezen, te analyseren en op basis daarvan tekst te genereren. Wat is de potentie van AI bij het analyseren van je foto's en het geven van feedback die je helpt bij je ontwikkeling als fotograaf?

Laat ik maar gelijk verklappen dat AI nooit in staat is, nooit in staat zal zijn om een geoefende medefotograaf, een ervaren mentor of eigenzinnige curator te vervangen. Er bestaat een fundamenteel verschil tussen objectieve beeldherkenning en esthetische reflectie. AI kan een rol kan spelen bij beeldherkenning maar esthetisch reflectie veronderstelt menselijke ervaring, betekenis en intentie. De artistieke expressie, emotionele zeggingskracht en culturele context van een beeld onttrekken zich aan de rekenkracht van een taalmodel. En dat is geruststellende gedachte.

Als je gebruik wil maken van AI voor feedback op je foto dan moet je beseffen dat AI een responsief systeem is. Met andere woorden: de kwaliteit van een fotoanalyse door AI hangt rechtstreeks af van de kwaliteit van de vraag. AI kan analyseren, structureren, vergelijken, verwoorden maar betekenis moet aangereikt worden in de vraag die je stelt. Een meer betekenisvolle reflectie vergt een zorgvuldig geformuleerde vraag, of in AI-taal, een goede prompt.

Een prompt die een betekenisvol resultaat biedt heeft vijf kenmerken. Een succesvolle prompt geeft: (1) context (b.v. genre, intentie, functie); (2) stelt expliciete criteria; (3) benoemt de rol van AI (b.v. analist, criticus, mentor); (4) nodigt uit tot meerlagigheid (b.v. technisch en inhoudelijk en ethisch) en (5) laat ruimte voor twijfel en frictie. Voorbeelden van prompts: zie kader.

Laten we de proef op de som nemen door deze foto voor te leggen aan ChatGPT:

Dit krijg je terug als je de volgende prompt gebruikt:
“Wat vind je van deze foto?”

Mooie foto — hij werkt sterk door licht, timing en compositie.

Wat goed werkt

- **Licht en schaduw:** het invallende licht en de projectie van het raam op de muur geven veel diepte en sfeer.

- **Verhaal:** de combinatie van het beeld (stilstaand) en de man die naar buiten loopt (beweging) voelt bijna symbolisch: verleden vs. heden, binnen vs. buiten.

- **Zwart-wit keuze:** versterkt de rust en het tijdloze karakter, zonder afleiding van kleur.

- **Kadrering:** de boog van de deur fungeert als natuurlijk frame en leidt het oog mooi naar buiten.

Samenvattend

Een rustige, gelaagde en contemplatieve foto met een duidelijk verhaal. De kracht zit vooral in het licht en de dialoog tussen mens en beeld.

De analyse is niet per se verkeerd. En laten we eerlijk zijn, je zou blij zijn als je deze feedback terug zou krijgen tijdens een gemiddelde fotobespreking in een gemiddelde fotoclub. Maar de analyse is ook nogal voor de hand liggend en oppervlakkig. Kan AI meer betekenen met een betere prompt?

Een nieuwe analyse van dezelfde foto, dit keer op basis van een meer betekenisvolle prompt:

“Analyseer deze foto alsof je een ervaren tentoonstellingscurator bent. Ga in op compositie, licht en kleur, maar vooral op hoe deze formele keuzes bijdragen aan het emotionele of narratieve potentieel van het beeld. Benoem ook eventuele spanningen of ambiguïteiten die de foto oproept, en bespreek of deze versterkend of verzwakkend werken.”

Op basis van deze prompt levert ChatGPT de volgende feedback:

Compositie als drager van betekenis

De compositie is zorgvuldig uitgebalanceerd rond een centrale as van overgang: de open deur. Links bevindt zich de buitenwereld, rechts de sculptuur; daartussen ontvouwt zich de ruimte waarin de kijker wordt gepositioneerd. Dit is geen neutrale plaatsing: de kijker staat impliciet binnen, in het halfdonker, en kijkt naar het vertrek van een ander.

De keuze om:

- de menselijke figuur klein te houden
- hem van achteren te tonen
- hem exact in de deuropening te plaatsen maakt hem minder een individu en meer een functie binnen het beeld. Dat versterkt het narratief, maar reduceert ook psychologische complexiteit: de figuur staat voor “gaan”, niet voor “twijfelen”.

De sculptuur rechts functioneert compositorisch als een tegengewicht. Hij stabiliseert het beeld, maar verankert het ook sterk in een klassieke beeldtaal. Daardoor krijgt het geheel iets afgeronds, iets “af”. Dat is esthetisch coherent, maar narratief enigszins gesloten.

Licht: structuur, richting en symboliek

Het licht is niet alleen verlichtend, maar structurend:

- Het invallende licht vormt een diagonale beweging van buiten naar binnen.
- De projectie van het raam op de muur herhaalt de architectonische vorm van de boog.
- Het licht op de vloer leidt het oog letterlijk naar de figuur.

Deze coherentie is indrukwekkend — maar ook hier schuilt een curatoriale twijfel.

Omdat: het licht de beweging bevestigt en het narratief ondersteunt in plaats van bevraagt ontstaat weinig frictie. Het licht vertelt ons wat belangrijk is, in plaats van ons te laten zoeken. In tentoonstellingscontexten zijn beelden die iets verbergen vaak sterker dan beelden die alles tonen.

Zwart-wit: reductie of verdieping?

De zwart-wit keuze is logisch en beheerst. Ze ontdoet het beeld van anekdotiek en plaatst het buiten een specifieke tijd. Daarmee wordt de scène universeel.

Maar: zwart-wit is hier bevestigend, niet transformerend. Het beeld zou in kleur waarschijnlijk aan kracht verliezen, maar in zwart-wit wint het vooral aan schoonheid, niet per se aan spanning. Een curator zou zich kunnen afvragen: Wordt hier iets gewonnen door reductie, of vooral iets verfraaid?

Emotioneel en narratief potentieel

Het emotionele register is ingetogen: contemplatie; rust; lichte melancholie.

Dat werkt — maar blijft in een smalle bandbreedte. Het beeld nodigt uit tot reflectie, maar niet tot confrontatie. De kijker wordt niet uitgedaagd zijn positie te heroverwegen; hij mag rustig meewandelen.

Narratief is het moment duidelijk een overgang, maar geen breuk. Er is geen risico zichtbaar: de deur staat open, het licht is vriendelijk, de wereld buiten oogt ordelijk.

Spanningen en ambigüiteiten

Waar spanning ontstaat

- *Stilstand vs. beweging (sculptuur > mens)*
- *Binnen vs. buiten*
- *Eeuwigheid vs. moment*

Deze spanningen zijn conceptueel sterk, maar visueel netjes uitgewerkt.

Waar ambigüiteit ontbreekt

- *De richting van het verhaal is helder*
- *De symboliek is klassiek*
- *De hiërarchie van elementen is ondubbelzinnig*

Alles wijst dezelfde kant op. Daardoor ontstaat eerder harmonie dan twijfel.

Versterkend of verzwakkend?

De spanningen die aanwezig zijn, werken versterkend voor leesbaarheid, maar verzwakkend voor open interpretatie.

Als curator zou ik zeggen:

- *In een thematische tentoonstelling over overgang, tijd of verstillings: zeer geschikt.*
- *In een hedendaagse, conceptueel scherpe tentoonstelling: het beeld zou context nodig hebben om niet te “veilig” te worden gelezen.*

Curatoriale slotsom

Dit is een beeld dat zijn kracht haalt uit consistentie en beheersing. Elk formeel element werkt samen om één emotionele en narratieve lijn te ondersteunen. Dat maakt het beeld helder, poëtisch en toegankelijk. Maar juist die coherentie beperkt de ambigüiteit. Voor museale zeggingskracht op langere termijn zou het werk winnen aan kracht als het ergens net niet klopt — een formele dissonant die het verhaal openbreekt. Een foto die uitnodigt tot stilte; geen foto die haar afdwingt. Dat is een kwaliteit — maar ook een grens.

Zeker, deze analyse bevat her en der zinnen die wat hallucinant - verzonnen - over komen (b.v. de man in de deur beweegt niet maar staat stil) of overdreven zijn. Feedback via AI moet je altijd met een korreltje zout nemen. Maar deze analyse gaat echt wel veel verder en dieper dan een fotobespreking op de fotoclub. De analyse zet je aan het denken over de betekenis van de foto en het ontbreken van ambigüiteit en spanning binnen het beeld en stimuleert daarmee de fotografische ontwikkeling van de fotograaf.

In de afgelopen jaren is kunstmatige intelligentie uitgegroeid tot een potentiële gesprekspartner voor fotografen. AI-gestuurde systemen worden niet langer uitsluitend gebruikt voor nabewerking maar ook voor reflectie, interpretatie en betekenisgeving van foto's zelf. AI kan echt een rol spelen op gebied van fotobespreking, een terrein dat traditioneel werd gedomineerd door mentoren, docenten en medefotografen. Naast ChatGPT zijn er ook op fotoanalyse gerichte apps en platforms, die met nog meer detail en diepgang foto's kunnen analyseren en tips voor verbetering geven, zie kader.

Deze ontwikkeling roept niet alleen vragen op over wat AI kan analyseren, maar vooral over wat het kan begrijpen, en wat het kan teruggeven aan de maker in diens artistieke ontwikkeling. Op dit moment kan AI twee bijdragen bieden aan fotografen die zich willen verdiepen in hun werk. AI kan fungeren als een:

- **Analytische spiegel**, waarin algoritmen visuele structuren en patronen benoemen op een manier die vergelijkbaar is met een technische review.
- **Reflectieve stimulans**, waarin AI-feedback niet slechts een oordeel is, maar een uitnodiging om verder te denken over waartoe een foto gemaakt is, en wat hij communiceert.

De kracht van AI bij fotoanalyse ligt niet in de illusie van een autonome criticus, maar in de reflectieve rol die het kan spelen in de kunstzinnige ontwikkeling van fotografen. Door consistente, gestructureerde feedback te combineren met de mogelijkheid om context te bieden en vragen te stellen, bieden deze tools een nieuwe laag van zelfevaluatie die eerder alleen via langdurige gesprekken met leraren, redacteurs of collega's mogelijk was.

AI kan kortom helpen bij het suggereren van creatieve keuzes maar nooit de ervaring en expertise van de fotograaf vervangen. AI beschikt niet over een autonoom artistiek inzicht, de authenticiteit en persoonlijke context van de maker blijven essentieel en zijn onvervangbaar. AI kan op zijn best een adviserende rol vervullen in het creatieve proces, maar de maker stuurt dit proces.

over Jan Gruiters

Lid van Culemborgse Fotoclub Lek en Licht, Fotografen Collectief Visie+ en Landelijke Groep Documentaire Fotografie van de Fotobond zijn website: <https://jangruiters.myportfolio.com/>

Specialistische AI-Apps voor Fotoanalyse

Hieronder volgt een overzicht van hedendaagse AI-apps en platforms die zich specifiek richten op **analyse, interpretatie en feedback op foto's**. Elk model is kort getypeerd naar functie, aanpak en relevantie voor fotografen.

Photocritique.ai

- **Wat het is:** Een AI-platform waarvoor je foto's uploadt om **gedetailleerde, door AI gegenereerde feedback te ontvangen** op esthetiek, techniek en visuele elementen.
- **Kernfunctie:** Upload & krijg een sterrenrating + tekstuele feedback over techniek (belichting, kleur, compositie) of sfeer.
- **Typering:** Geautomatiseerde foto-criticus voor brede feedback, geschikt voor fotografen van beginner tot professioneel die gestructureerde commentaren willen zonder menselijke beschikbaarheid.
- **Vindplaats:** <https://photocritique.ai/>

Wat het biedt voor ontwikkeling:

Het platform ondersteunt verschillende feedbackstijlen (neutraal tot streng) en ervaringsniveaus, waardoor het kan dienen als een digitale trainingstocht die nuttige feedback geeft waarmee fotografen technische en creatieve keuzes kunnen evalueren.

Evalens Photo Critique

- **Wat het is:** AI-fotoanalyse dat waarderingen en gestructureerde scores geeft per fotografische dimensie (compositie, belichting, kleur, creativiteit, story-telling).
- **Kernfunctie:** Analyse op zes belangrijke onderdelen met concrete verbeteringssuggesties; met optionele AI Coach om je voortgang te volgen.
- **Typering:** Holistische beoordelaar – niet alleen technische scores, maar ook advies over creatieve aspecten en meerlagige houding tegenover je beelden.

- **Vindplaats:** <https://evalens.app/ai-photo-critique>

Wat het biedt voor ontwikkeling:

Door gestructureerde scores en coaching helpt dit model bij het systematisch ontwikkelen van visuele vaardigheden en het herkennen van patronen in je werk over tijd.

PhotoMentor.ai

- **Wat het is:** AI-tool gericht op het ontleden van de compositie, framing en visuele impact met overlay-visualisaties van punten zoals rule of thirds en balans.
- **Kernfunctie:** Oordeelt technisch (quote uit 10) en genereert visuele aanwijzingen die direct laten zien wat beter kan.
- **Typering:** Visuele debugger – ideaal voor fotografen die graag zien waar in het beeld wat werkt of niet.
- **Vindplaats:** <https://photomentor.pro/>

Wat het biedt voor ontwikkeling:

De overlay-aanpak maakt directe verbanden zichtbaar tussen theorie (zoals regels van compositie) en praktijk – een sterke tool voor visuele leerders.

Prompts voor foto-analyse

De formeel-analytische prompt

Doel: inzicht krijgen in structuur, niet in smaak
"Analyseer deze foto strikt formeel. Beschrijf compositie, lijnvoering, balans, ritme, lichtverdeling en visuele hiërarchie. Vermijd interpretatie van emotie of verhaal."

Waarom dit werkt

Deze prompt dwingt AI tot een klassieke beeldanalyse zoals die in kunstgeschiedenis of fotografie-onderwijs wordt gebruikt. AI is hier opvallend sterk, omdat het patroonherkenning combineert met theoretische taal.

Artistieke winst

Je leert je beeld zien als constructie, niet als expressie. Dat maakt latere keuzes bewuster.

De narratief prompt

Doel: betekenis en interpretatie openen
"Welke mogelijke verhalen, thema's of interpretaties roept deze foto op bij een kijker die de context niet kent? Benoem meerdere lezingen en geef aan welke beeldelementen deze ondersteunen."

Waarom dit werkt

AI is goed in het parallel denken: meerdere interpretaties naast elkaar leggen zonder ze te hiërarchiseren.

Artistieke winst

Je ontdekt het verschil tussen bedoeling en werking – vaak een pijnlijk maar vruchtbaar inzicht.

De intentie-confrontatie prompt

Doel: spanning tussen bedoeling en resultaat zichtbaar maken
"Mijn intentie bij deze foto was: [beschrijf in 2-3 zinnen]. Analyseer in hoeverre formele keuzes (kadrering, afstand, licht, timing) deze intentie ondersteunen of ondermijnen."

Waarom dit werkt

Hier functioneert AI als een kritische docent: het toetst niet of de intentie 'goed' is, maar of ze zichtbaar wordt.

Artistieke winst

Je leert preciezer denken over de relatie tussen keuze en effect – essentieel voor rijping als maker.

De coherentie-prompt (meerdere beelden)

Doel: analyseren van samenhang
"Analyseer deze reeks foto's als één geheel. Ga in op visuele samenhang, variatie, ritme en thematische consistentie. Waar versterkt de reeks zichzelf, waar verzwakt ze?"

Waarom dit werkt

AI is sterk in patroonherkenning over meerdere beelden – iets waar fotografen zelf vaak blind voor zijn.

Artistieke winst

Uitstekend voor portfolio-editing en serievorming.

De curator prompt

Doel: afstand creëren tot je eigen werk
"Beschouw deze foto/reeks alsof je een curator bent die een tentoonstelling samenstelt. In welke context zou dit werk goed functioneren, en welke werken zouden het versterken of ondermijnen?"

Waarom dit werkt

De rolwisseling (maker > curator) creëert mentale afstand, wat reflectie verdiept.

Artistieke winst

Je leert met meer afstand te kijken naar de betekenis van je foto.

ChatGPT bluft maar wat

Fotobespreking volgens de humanistisch-paranoïde bespreekmethode

tekst en foto Kees Molders

Jan Gruiters liet me een indrukwekkende discussie zien die hij had met ChatGPT. Later schreef hij op basis van grondig onderzoek het artikel dat op de voorgaande bladzijden is geplaatst. Ik hoop dat het werk van Jan voor de komende tijd een wegwijzer kan zijn voor fotografen die hun werk aan veel verschillende besprekers willen voorleggen, ook aan de kunstmatige.

Ik was op basis van de eerste pogingen redelijk onder de indruk van wat ChatGPT er van bakte. Jan had tijdens zijn voorwerk een vergelijking gevraagd van de verschillende gangbare bespreekmethoden. Ik was nogal (zelf)ingenomen met de diepgang die uit de bespreking volgens 'mijn methode' naar voren kwam. Om met Bommel te spreken: ik wist niet dat ik het in mij had.

Alleen kwamen er af en toe overwegingen en uitgangspunten in de tekst voor die ik niet helemaal kon plaatsen als de mijne. Het viel me ook op dat de vijf punten die de methode zou omvatten alleen 'met zoveel woorden' of geparafraseerd werden aangeduid en nergens letterlijk werden aangehaald. Waarom geen citaat waar dat zo voor de hand lag? Kende ChatGPT mijn boek eigenlijk wel? Die vraag is niet zo gek gelet op het feit dat het boek niet in de gewone boekhandel te koop is - alleen door printing on demand. Er zijn ook geen digitale versies in omloop. Kortom: hoe kwam ChatGPT aan mijn boek en aan mijn bespreekmethode? Waar sloeg die bespreking op? Wantrouwen begon te kriebelen.

In een balorige bui vroeg ik ChatGPT daarom letterlijk: "Bespreek de bijgaande foto volgens de humanistisch-paranoïde bespreekmethode van fotograaf X, als beschreven in diens spraakmakende handboek *Alle Ballen Verzamelen*".

Ik had ChatGPT voor de geloofwaardigheid X's volledige naam gegeven. Laat het duidelijk zijn dat X geen spraakmakend handboek op zijn naam heeft met de titel *Alle Ballen Verzamelen*. Hij heeft geen 'methode' geformuleerd. Het is een volstrekte onzin-opdracht. Niettemin zette ChatGPT bloedserius zijn beste beentje voor:

*De humanistisch-paranoïde bespreekmethode van X, zoals beschreven in zijn handboek *Alle Ballen Verzamelen*, richt zich op de spanning tussen menselijke ervaring en de onderliggende onrust die in het beeld verborgen zit. X benadert de foto met zowel een empathische als kritische blik, waarbij hij niet alleen de visuele elementen onderzoekt, maar ook de sociaal-culturele en psychologische implicaties van het beeld.*

Laten we deze methode toepassen op de bijgevoegde foto:

1. Beschrijving van het beeld:

De foto toont een man op een fiets, gekleed in een opvallende rode jas, terwijl hij langs een brede straat rijdt. Op de achtergrond zien we een reeks gebouwen die variëren in architectuur. Er is veel groen in de omgeving en de lucht is helder, wat een rustige sfeer suggereert. De man kijkt naar de

De te bespreken foto (hij stond op de omslag van de vorige Kijker)

camera, wat een direct contact met de toeschouwer tot stand brengt. In het straatbeeld zijn er fietspaden duidelijk zichtbaar, wat de nadruk legt op het stedelijke, fietsvriendelijke karakter van deze omgeving.

2. Humanistisch-paranoïde perspectief: Vanuit een humanistisch-paranoïde benadering kijkt X niet alleen naar de esthetische en sociale betekenissen van het beeld, maar ook naar de spanningen die zich daaronder afspelen. De man op de fiets lijkt een normaal stedelijk individu te zijn, maar de kleur van zijn jas — felrood — kan worden geïnterpreteerd als een signaal van isolatie of overmatige nadruk op individualiteit.

In een stad waar alles geordend en gestandaardiseerd lijkt, springt deze persoon uit het beeld. Is hij misschien niet zozeer een actieve deelnemer, maar eerder een geïsoleerd figuur die zich probeert te handhaven in een stedelijke context die hem als individu niet volledig omarmt? De spanning tussen het rustige stadslandschap en de gedwongen beweging van de fietser roept vragen op over de vrijheid van het individu in een gecontroleerde, door infrastructuur gedefinieerde ruimte.

3. Ruimte en onbehagen:

Hoewel de foto een ogenschijnlijk idyllische stedelijke omgeving weergeeft, is er een subtiel gevoel van onbehagen. De man op de fiets rijdt door een straat die lijkt te zijn ontworpen voor functionaliteit en snelheid, maar niet noozakelijk voor intimiteit of gemeenschapsgevoel. De grote, imposante gebouwen aan de achtergrond staan als stille getuigen van de machtige stedelijke infrastructuur die de individuele vrijheid inperkt. De lege ruimte op de voorgrond en de georganiseerde, geometrische lijnen van de straat versterken dit gevoel van een ruimte die niet uitnodigt tot verpozen of spontane interactie, maar eerder tot de mechanische beweging van de dagelijkse routine.

4. De onzichtbare camera:

De blik van de fietser naar de camera roept een paranoïde vraag op: wie kijkt hier nu werkelijk? Is de fietser zich bewust van zijn rol als representant van een systeem (de stad, de infrastructuur, de beweging) of is hij simpelweg een onbewuste deelnemer die geen andere keuze heeft dan zich aan te passen? De camera zelf lijkt aanwezig als een onzichtbare kracht die de

figuren in de foto registreert, maar ook hun interacties met de omgeving beïnvloedt. Er is iets vertoebelds in deze interactie — de camera kan niet helemaal onschuldig zijn in dit proces van vastleggen en observeren.

5. Symboliek van de stad en het individu:

De stad wordt een symbool van controle, maar tegelijkertijd biedt ze ruimte voor de menselijke vrijheid (de fietser die zijn eigen pad kiest). De spanning tussen deze twee is een centraal thema in de foto. Hoe verhoudt het menselijke individu zich tot een infrastructuur die zowel ruimte biedt als beklemmt? De fietser, al zichtbaar en in beweging, kan misschien gezien worden als een symbool van vrijheid in een strak georganiseerde omgeving, maar het is ook mogelijk dat deze vrijheid slechts schijnbaar is — een illusie van keuze in een wereld die hem voortdurend probeert te definiëren.

6. Conclusie:

De humanistisch-paranoïde benadering benadrukt de onderhuidse spanning die vaak verborgen zit in beelden van het alledaagse. De foto lijkt aanvankelijk een vredig straatbeeld te tonen, maar onder de oppervlakte bevindt zich een complexer verhaal over de relatie tussen het individu en zijn omgeving. De man op de fiets staat niet alleen symbool voor de moderne stadsbewoner, maar ook voor de conflicten die ontstaan wanneer persoonlijke vrijheid en stedelijke structuur elkaar ontmoeten. Het is een oproep om kritisch te kijken naar wat er onder het oppervlak van het alledaagse leeft, en de foto laat ons nadenken over de invloed van zowel de fysieke als de sociale ruimte op het dagelijks leven.

Indrukwekkend, toch? Soms denk ik: ik zou willen dat deze kunst-retoriek mij te binnen schoot tijdens een echte bespreking. Wat een diepgang.

Ik heb wel medelijden met de fietser: ze belandt met haar overmatige nadruk op individualiteit in conflicten die ontstaan wanneer persoonlijke vrijheid en stedelijke structuur elkaar ontmoeten. De arme vrouw denkt boodschappen te gaan doen en dan krijg je dit.

ChatGPT verkoopt niet uitsluitend onzin; kijk maar naar de resultaten van Jan. Sommige beoordelingen in de bespreking hiernaast klinken best plausibel. Alleen zijn die aantoonbaar mede gebaseerd op baarljke nonsens, die je ook nog eens gericht aan de chatbox kunt 'voeren'.

ChatGPT kan niet toegeven dat het nog nooit van een boek of methode heeft gehoord. ChatGPT vertelt zonder een spier te vertrekken over de niet bestaande humanistisch-paranoïde fotobesprekingsmethode. En past die moeiteloos toe! Knap hoor. Ehm... misschien moest ik die methode toch eens uitwerken...

De conclusie moet luiden dat AI-programma's mooie hulpmiddelen kunnen zijn, die echter ook schaamteloos kunnen bluffen, tenzij je ze gerichte opdrachten geeft zoals Jan die hiervoor formuleerde. En je moet er kennelijk bij vertellen dat het programma zich aan de feiten moet houden. En dan nog ...

Het valt te vrezen dat deze humanistisch-paranoïde besprekings-onzin op zijn beurt weer nieuwe input vormt voor verdere ai. Sorry daarvoor.

Er is een vage grens tussen hallucineren en valsheid in geschrifte, en ChatGPT zit in dit voorbeeld aan de verkeerde kant. Inderdaad edelachtbare, het was uitgelokt.

Formuleer je prompts zorgvuldig - en wantrouw niettemin het resultaat!

AI-tijdreiziger

Als je generative AI gebruikt heb je geen idee wat er gebeurt

foto's: museum Volkskunde Marosvásárhely

In het volkskundig museum van Maros, Hongarije, hangen grote foto's in de tentoonstelling *'Mensen uit Maros in de loopgraven van de Grote Oorlog'*. Ze laten het leven zien van soldaten in de Eerste Wereldoorlog.

De nadruk ligt op de indrukken van het front zoals die door de gewone soldaat werden ervaren, ongeacht het leger, de nationaliteit of het deel van het front. Het museum wil de uitdagingen en beproevingen illustreren die de soldaten hebben doorstaan, zelfs in periodes waarin ze niet betrokken waren bij concrete gevechtshandelingen.

Het viel een tentoonstellingsbezoeker op dat één van de opnamen het gezicht van Joe Jonas liet zien. Hij is lid van de Amerikaanse Jonas Brothers-band (op de bijgaande foto in het midden). En hij leeft nu, niet in het begin van de vorige eeuw.

Hij is het inderdaad. De verklaring komt van de curator van de expositie. Het origineel van de foto is een klein fotootje met afmetingen uit die tijd. Omdat de foto's – zoals er duidelijk bij werd vermeld – in deze tentoonstelling niet als historisch verantwoorde bronnen, maar als visuele elementen werden gebruikt, werden ze niet simpelweg vergroot. De kwaliteit zou dan te slecht zijn geworden. De makers van de expositie gingen te werk zoals velen tegenwoordig doen wanneer ze oude foto's scherper moeten maken: ze bewerkten ze met een beeldbewerkings-programma dat AI gebruikt. In dat proces wordt niet alleen letterlijk het oude beeld

vergroot en verscherpt. Het AI-algoritme zoekt op internet en vindt dan bestaande min of meer gelijkende elementen, in dit geval gezichten, en plakt die in de bewerkte foto's.

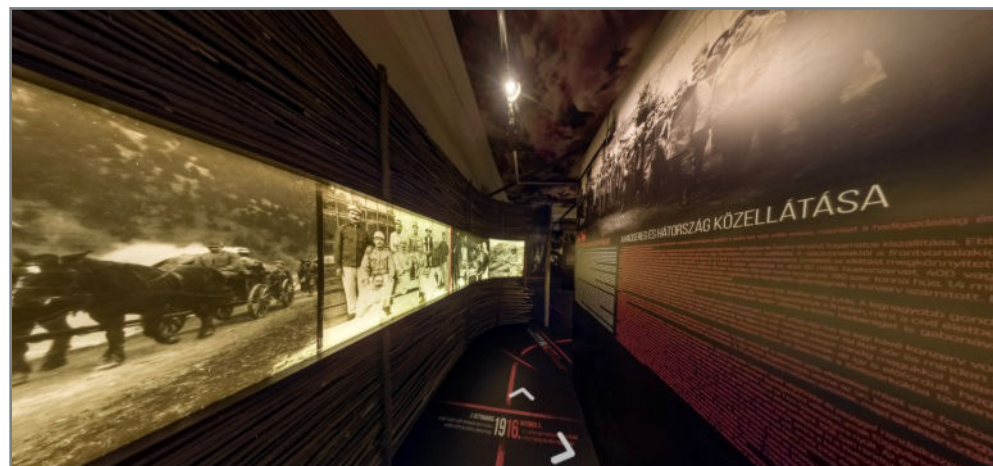
Het museum maakte dus voor deze expositie illustraties, geen wetenschappelijk verantwoorde historische documenten. Zolang dat maar vermeld wordt is er strikt genomen geen probleem - al kijk ik persoonlijk liever naar originelen, want waar kijk je nou eigenlijk naar? Waar men echter niet op gerekend had is dat de Ai een bestaande persoon zou toevoegen. Mooie expositie, overigens. Hangt nog tot december 2026.

Bezint eer gij met AI-fotobewerking begint: in feite heb je geen idee wat er gebeurt...

'Foto uit de Eerste Wereldoorlog', Joe Jonas in het midden (die met de snor).

Opname uit de interactieve rondleiding door het museum. Links-midden de bewuste foto.

AI or not AI

interview met Nico Brons

tekst: Jan Donders, afbeeldingen: Nico Brons

Op bezoek bij Nico Brons. Hij timmert aan de weg (expositie, boek) met beelden die door AI gemaakt zijn. Daar wil ik meer van weten. Nico is fotograaf en (mede) bekend doordat het hem als eerste lukte om de Fotoacademie af te maken met beelden die hij maakte met zijn mobiele telefoon.

Zijn leraren (en een groot deel van zijn amateur-fotovrienden) namen hem niet serieus: een mobiel is toch geen fotocamera, dat is speelgoed. Maar Nico is van het type 'vastbijten'. En na een tijd drong door dat niet de techniek, maar het beeld bepalend is in het eindresultaat. Als de fotograaf zijn emotie en bedoeling kan overdragen aan de kijker, is zijn missie geslaagd. Het gaat om de inhoud.

Niet dat er geen techniek aan te pas komt. Zeker in de beginjaren van de digitale fotografie en de smartphone fotografie was het een ontdekkingstocht naar de mogelijkheden van de telefoon en de bewerkingstappen die daarna genomen kunnen worden. En dan help de IT achtergrond van Nico ook: technische puzzels die opgelost en verbeterd moeten worden. Pionieren bij het bewerken van foto's.

Na zijn werkzame leven in de IT branche begon Nico aan bovengenoemde fotografie opleiding, hij is pas ruim tien jaar als fotograaf werkzaam. Veelal als pers- en interieurfotograaf. En daarvoor wordt toch meestal zijn traditionele Nikon camera gebruikt. De smartphone was voor de vrije tijd.

→ iPhone werk: *Danseres*, 2015, Nico Brons

↓ Exemplaar uit 2018 van het blad *Phonographer*

Hij was mede-oprichter van het tijdschrift Phonographer, nu ter ziele om dat corona er tussen kwam en misschien ook omdat de iPhone wat gewoner werd.

Maar toen kwam ook de volgende uitdaging: Kunstmatige Intelligentie (AI). Wat kun je daarmee? Ook hier moest Nico opboksen tegen de vooroordelen: het is allemaal nep, gestolen werk en niet origineel. Nico is de eerste om toe te geven: 'AI heeft niets met fotografie te maken.' Maar AI geeft nieuwe kansen om beelden te creëren. Niet met licht, maar met algoritmes, aangestuurd door opdrachten van de schrijver van de 'prompt'. Je moet wel kennis hebben van kunst, wetenschap, muziek, film om een goede prompt te maken.

Maar mijn vraag is: wat heeft een fotograaf aan AI? AI is een onderdeel geworden van de fotobewerking software, dat kan zowel door bewerking van bestaande pixels als door 'generatieve' acties. Daarbij worden delen van foto's bewerkt door pixels vanuit de cloud toe te voegen. Dat wordt in het algemeen niet op prijs gesteld: het is geen origineel werk van de fotograaf. Een foto, gegenereerd met AI, daar ziet Nico het nut niet van in. Meestal komt er een 'volmaakte' foto uit, en de wekelijkheid is juist niet volmaakt. Dat is het boeiende aan fotografie: de wekelijkheid kent rafelrandjes. Dat is misschien ook de reden voor de opkomst van de 'imperfecte foto'. Fotografen zoeken vertekening, onscherpte, beweging, kleurverwarring voor het maken van originele beelden. AI is nog(?) niet zo origineel.

AI Lucht, uit het boek Faintasy, door Nico Brons

Wat is dan wel het nut van AI voor een fotograaf? Volgens Nico is de enige nuttige bijdrage de mogelijke inspiratie die een AI beeld kan bieden. In feite is het niet anders dan wat (vroeger en nu nog) gedaan wordt: door tekenen, knippen en plakken, door voorbeelden te zoeken in tijdschriften wordt een moodboard gemaakt die de fotograaf helpt de gewenste foto's te maken. Je kunt ook de bizarre beelden van Jheronimus Bosch gebruiken als inspiratie of de surrealistische kunstwerken van Salvador Dali.

AI beelden als inspiratie. Niet enkel voor fotografen, maar ook voor andere kunstenaars. Zo heeft Nico zijn AI beelden voorgelegd aan schrijvers en dichters uit de regio Eemland met het verzoek één beeld te kiezen en daar een gedicht of verhaal bij te maken. Dat resulteerde in een boek *Fantasy*, met daarbij een expositie van beelden en teksten in het Rietveldpaviljoen te Amersfoort.

[Elders in dit nummer van *De Kijker* voorbeelden van gebruik van AI voor foto-analyse.]

AI kan ook geen actuele beelden maken. De werkelijkheid zit nog niet in de cloud en kan dus niet gebruikt worden voor beeldgeneratie. Het is duidelijk dat AI een beslag legt op het milieu. Ook Nico ziet dat als een probleem, maar moet je dat als eenling oplossen? Het is een pad dat ingeslagen is en waarop geen terugkeer mogelijk is. Hij is er van overtuigd dat de wetenschap met oplossingen zal komen.

Hersenvuller, AI door Nico Brons

Nico werkt met de AI gereedschappen: MidJourney, ChatGPT en Dall-E. Een prompt voor MidJourney kan door ChatGPT verbeterd en aangevuld worden. Het is een speeltuin met eigen stijl, eigen voorbeeld foto's en parameters. Zo wordt de prompt langzaam opgebouwd totdat het beeld voldoet. De tekst van de prompt is het feitelijke unieke aan AI en Nico zal die tekst ook niet vrijgeven, want dat is zijn creatieve inbreng. Maar dezelfde prompt zal een volgende keer een ander resultaat voortbrengen. Het is niet mogelijk een eenmaal gegenereerd beeld opnieuw te maken.

Ik ging naar huis met de geruststellende, maar vermoeiende gedachte dat ik toch echt zelf mijn foto's vorm en inhoud moet geven.

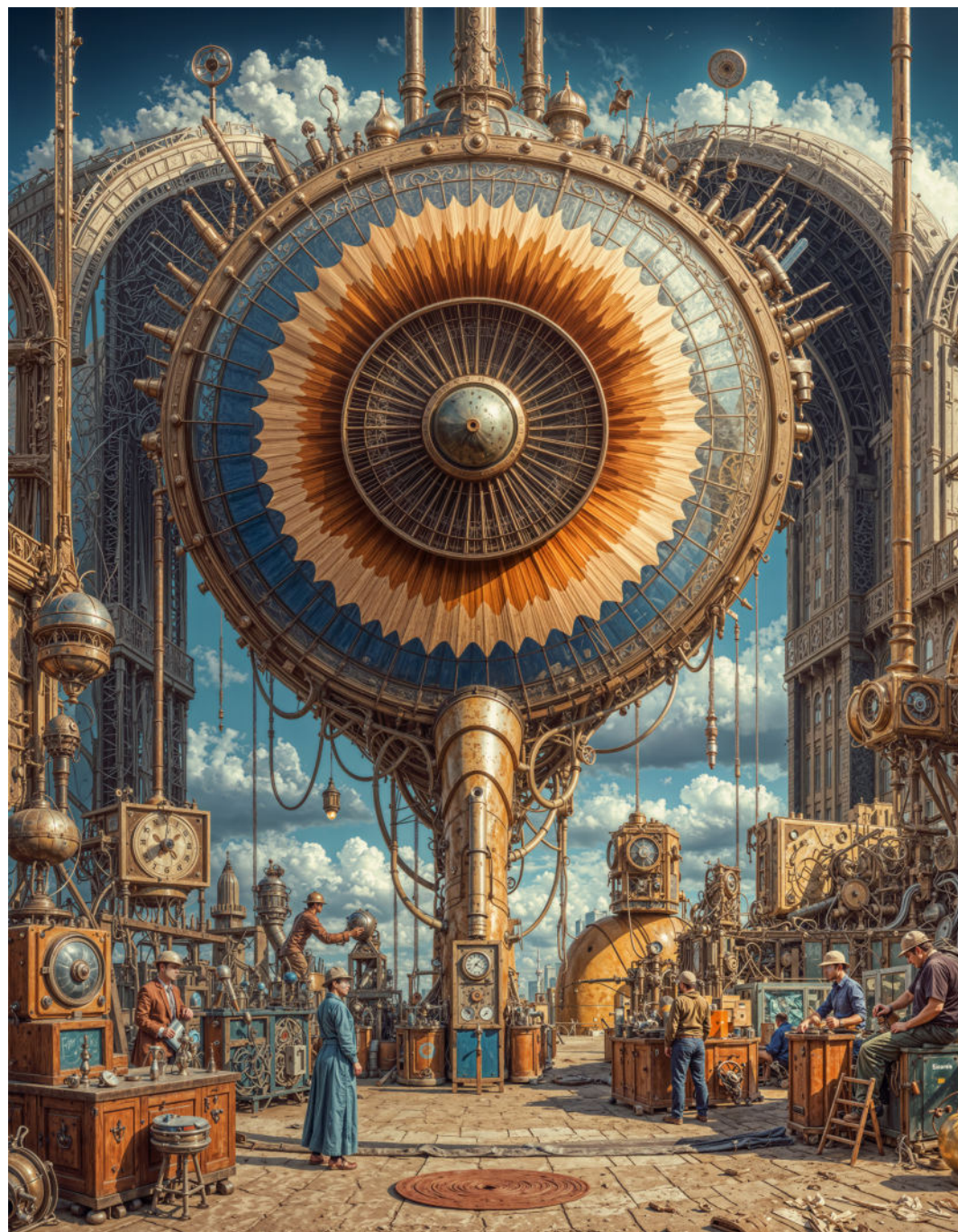
'AI heeft niets met fotografie te maken'

Nico Brons

Het boek Faintasy is een samenspel tussen kunstmatige intelligentie en kunstzinnige creativiteit van fotograaf Nico Brons en achttien Eemlandse schrijvers

Het is te koop voor € 22,50 (excl. verzendkosten)
Stuur een e-mail naar info@nicobronsnl

*De Eind Machine,
AI door Nico Brons*

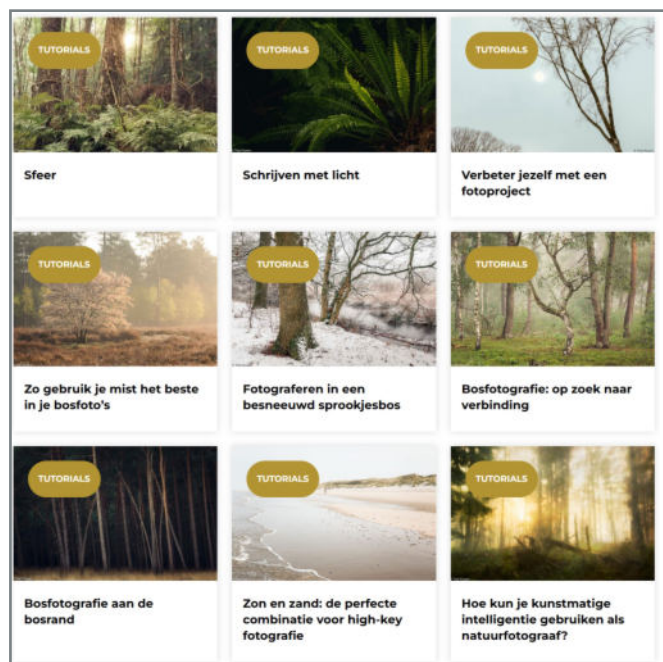
De bosfotografie van Thijs Kupers

Natuurfotografie met uitgebreide uitleg in tutorials

foto's: Thijs Kupers

Thijs Kupers (1984) is een hobbyfotograaf die zich focust op sfeervolle bosfotografie. In zijn bewerkingen speelt hij graag met kleur, licht en donker. Meestal gaat hij lokaal op pad, binnen een paar kilometer van zijn huis bij Amersfoort. Hoewel hij zijn lokale bos door en door kent, komt hij nog steeds verrassende nieuwe plekjes tegen. Tijdens het scouten gaat hij regelmatig op pad met een thema of een beperking in bijvoorbeeld welke lens hij gebruikt. Hierdoor ziet hij op dezelfde plek steeds weer nieuwe mogelijkheden.

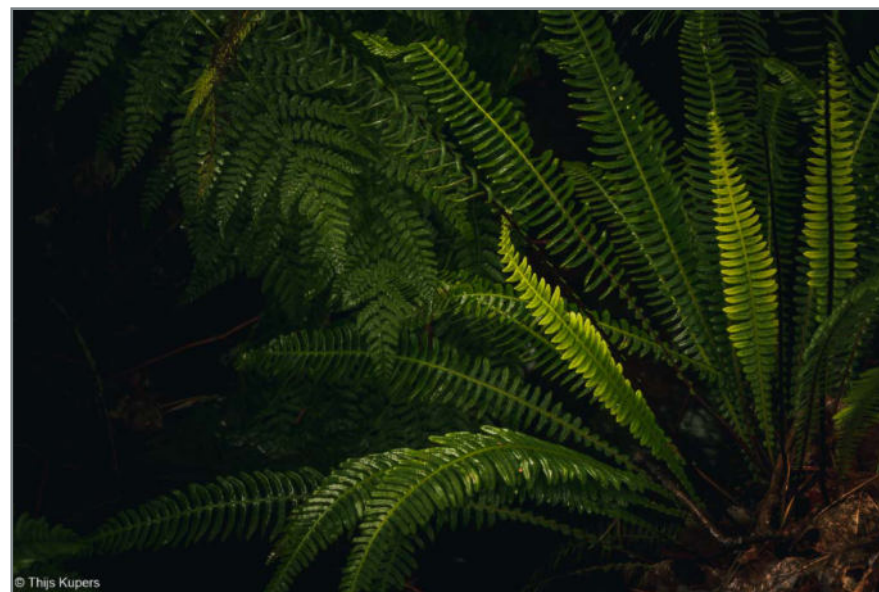
Bekijk zijn werk en de tutorials op de [website](#)

→ Door de donkere toning komen de lichte tinten in natte bladeren extra tot hun recht

← Op een subpagina van [Natuurfotografie.nl](#) presenteert Thijs vijftien tutorials over sfeer, fotograferen in een besneeuwd sprookjesbos, zon en zand, en het maken van een eigen Hollandse Meester - en nog veel meer.

→ Geïnspireerd door Hollandse meesters: veel schilderachtige elementen komen hier samen. Met wat geduld vliegen er dan vanzelf wat vogels door het beeld

Compositietechnieken in de Fotografie

Ontdek hoe compositie je foto's naar een hoger niveau tilt

Tekst en foto's: Anja Robbertsen en Martijna Kuiper

Het Geheim Achter Sterke Foto's

Of je nu met een smartphone kiekjes maakt of met een spiegelreflexcamera op pad gaat, één ding staat vast: een goede compositie maakt het verschil tussen een doorsneefoto en een beeld dat blijft hangen.

Compositie is het geheime ingrediënt waarmee je als fotograaf jouw verhaal, emotie en boodschap kracht bijzet. In dit artikel duiken we in de belangrijkste principes van compositie, geven we praktische tips en laten we je zien hoe je met een frisse blik naar je omgeving kunt kijken. Klaar om je fotografie naar een hoger niveau te tillen?

Wat is Compositie

Compositie is simpel gezegd de manier waarop je onderdelen in je foto plaatst. Het bepaalt hoe het oog van de kijker door het beeld wordt geleid en welke elementen de meeste aandacht krijgen. Zie compositie als het ordenen van de bouwstenen van je foto: mensen, objecten, lijnen, kleuren en licht. Door daar bewust mee om te gaan, kun je sfeer, balans en dynamiek creëren. En het mooie is: met een paar eenvoudige regels kun je direct aan de slag!

Waarom is Compositie Belangrijk

Een goede compositie zorgt voor rust, harmonie en balans. Het helpt om de essentie van het moment vast te leggen en voorkomt dat je foto rommelig of saai oogt. Door slim te componeren trek je de aandacht naar het onderwerp en geef je je foto een professionele uitstraling. Daarnaast maakt een sterke compositie je beelden tijdloos: ze blijven boeien, zelfs na tientallen keren bekijken.

Hoe maak je een mooie compositie

Let goed op waar je het onderwerp in beeld plaatst: een verrassende positie kan je foto spannender maken.

Gebruik lijnen, vormen en kleuren om de blik te sturen en sfeer toe te voegen. Speel met verschillende standpunten en perspectieven voor extra dynamiek.

Durf te experimenteren en breek gerust regels als dat je beeld sterker maakt.

Regel van derden

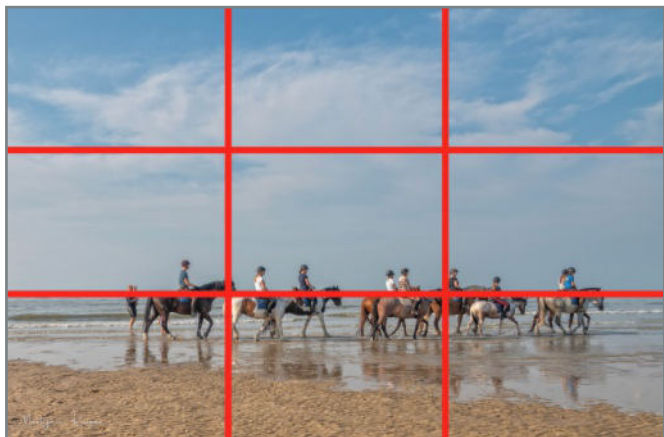
Uitleg: Je verdeelt het beeld in negen gelijke vlakken met twee horizontale en twee verticale lijnen.

Belangrijke elementen plaats je op de snijpunten of langs de lijnen.

Doel: Zorgt voor balans en een natuurlijke kijkrichting.

Praktische tip: Zet het raster aan op je camera of smartphone om makkelijker te mikken.

Voorbeeld: Een horizonlijn op het onderste derde deel, een boom op een kruispunt.

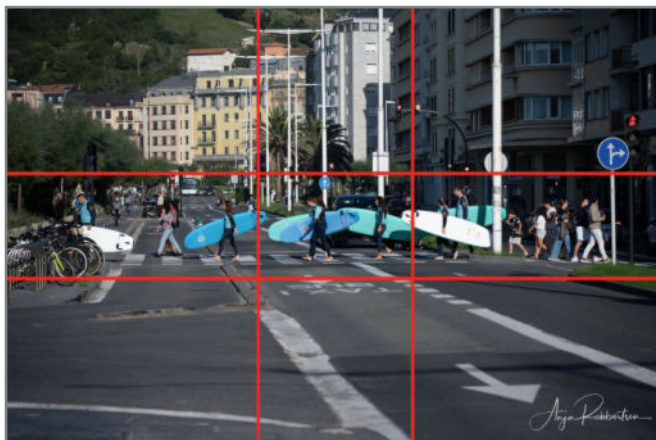
De gulden snede

Uitleg: Een wiskundige verdeling (ongeveer 1:1,618) die veel in de natuur voorkomt. Je plaatst het belangrijkste deel van je foto op het 'gulden snede'-punt.

Doel: Creëert een harmonieuze en esthetisch aantrekkelijke foto.

Praktische tip: Gebruik online tools of overlays om de gulden snede te visualiseren.

Voorbeeld: Een bloem die nét niet in het midden staat, op het gulden snede-punt.

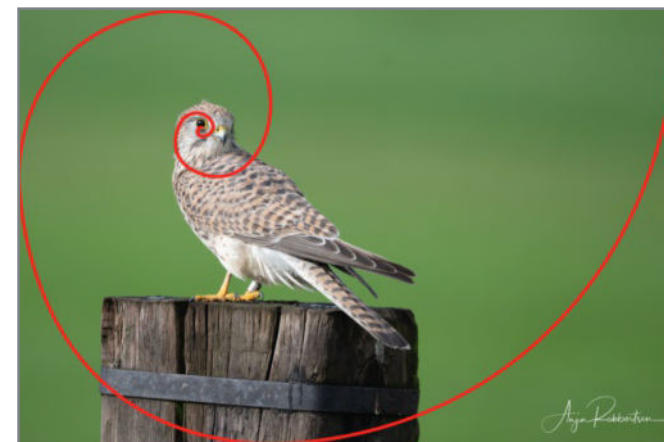
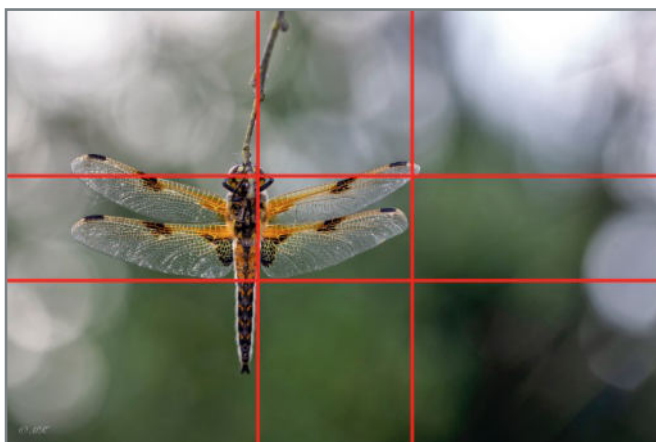
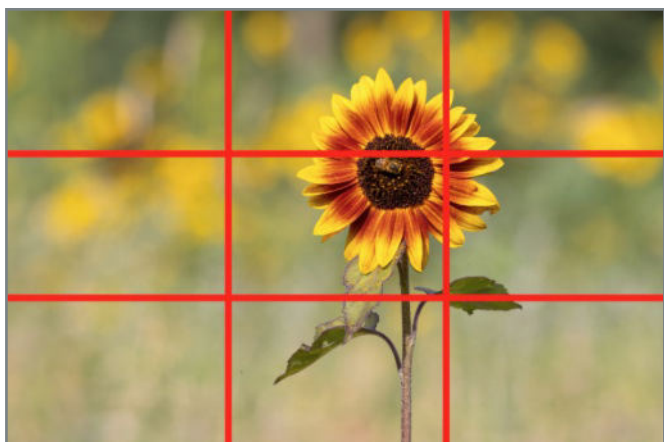
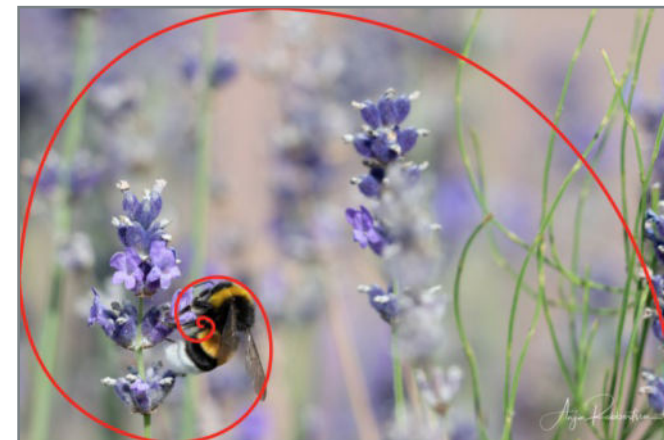

Gulden spiraal

Uitleg: De compositie volgt een spiraalvormige lijn (afgeleid van de gulden snede), waardoor het oog van de kijker elegant naar het onderwerp wordt geleid.

Doel: Geeft het beeld dynamiek en een natuurlijke flow. **Praktische tip:** Zoek naar gebogen lijnen, zoals paden of rivieren, die de spiraal kunnen vormen.

Voorbeeld: Een slingerend pad dat naar een huisje leidt.

Verschil gulden snede en gulden spiraal

Gulden snede:

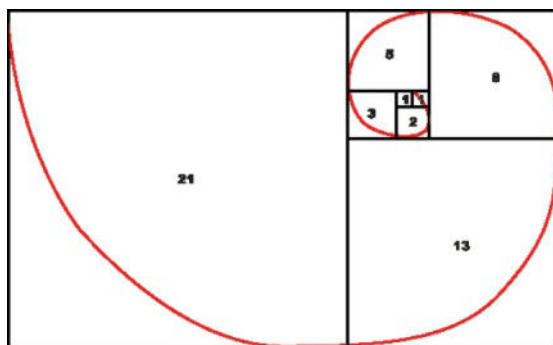
- Is een wiskundige verhouding (ongeveer 1:1,618) die het beeld verdeelt in twee ongelijke delen.
- Je plaatst het belangrijkste onderwerp op het gulden snede-punt, wat zorgt voor harmonie en een prettige balans in de foto.
- De lijnen zijn recht en verdelen het beeld horizontaal en/of verticaal volgens deze verhouding.

Gulden spiraal:

- Is afgeleid van de gulden snede, maar volgt een spiraalvormige lijn (ook wel Fibonacci-spiraal genoemd).
- Het oog van de kijker wordt langs de spiraal naar het belangrijkste onderwerp geleid, wat zorgt voor een natuurlijke flow en dynamiek.
- De spiraal komt veel voor in de natuur (zoals schelpen of slakkenhuizen) en wordt gebruikt om het oog elegant door het beeld te sturen.

De gulden spiraal

Als je een gulden rechthoek tekent, kun je vervolgens een boog diagonaal trekken van de ene hoek van elk nieuwgevormd vierkant naar de andere hoek. Zo creëer je een mooi Fibonaccispiraal. Dat is een spiraal die je, net als de Fibonaccigetallen, ook overal in de natuur tegenkomt.

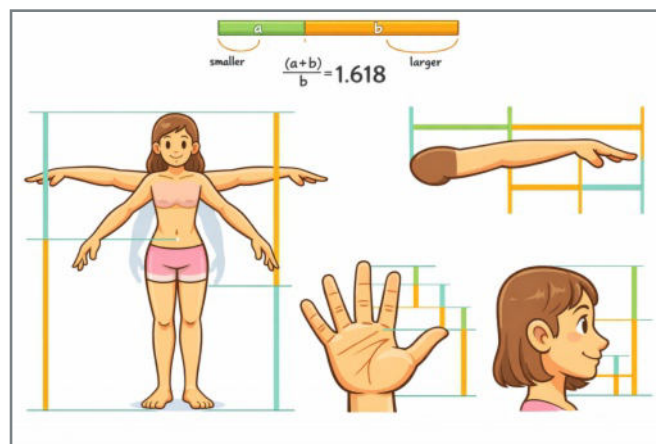

Jouw lichaam

De gulden snede is ook te vinden in je eigen lichaam! Je kunt dit testen met iets simpels.

Pak een meetlint en strek je **arm** uit. Meet de lengte van je hand en dan de lengte van je voorarm. Vervolgens deel je de lengte van je voorarm door de lengte van je hand. Als het goed is, is de uitkomst ongeveer 1.618.

Ook met je **navel** kun je je lichaam delen in tweeën en de gulden snede berekenen met een ratio van 1:1.618. Deze ratio is ook terug te vinden in het gezicht, je wijsvinger, je voeten, en nog veel meer. Uiteraard heeft iedereen een iets andere lichaamsbouw, dus hou er rekening mee dat de verhoudingen niet altijd precies kloppen.

Overal wordt de gulden snede toegepast, in architectuur, in kunst, in de fotografie, maar ook in een PlayStation controller! De gulden snede verhouding geeft het beste van **schoonheid en harmonie** weer. In ons streven naar perfectie zal onze esthetische voorkeur altijd terugkomen bij de gulden snede.

Kort samengevat:

- De **gulden snede** gebruikt rechte lijnen en vaste verhoudingen voor balans.
- De **gulden spiraal** gebruikt een gebogen lijn om het oog te leiden en dynamiek toe te voegen.

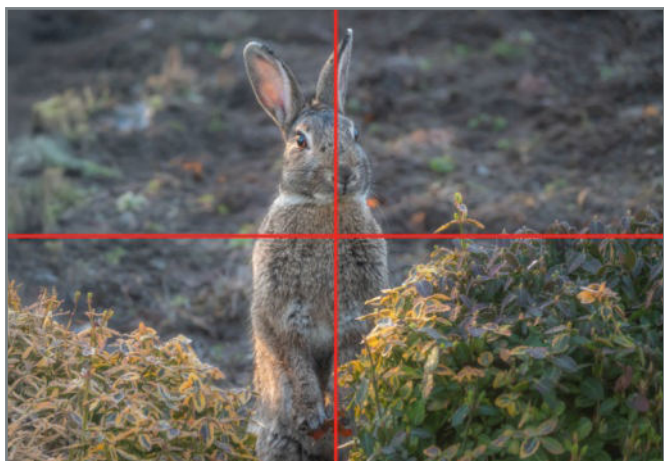
Centrale compositie

Uitleg: Je plaatst het hoofdonderwerp precies in het midden van de foto.

Doel: Geeft rust, eenvoud en kracht aan het beeld.

Praktische tip: Gebruik centrale compositie vooral als je onderwerp symmetrisch of opvallend is.

Voorbeeld: Een persoon recht van voren gefotografeerd in het midden van de foto.

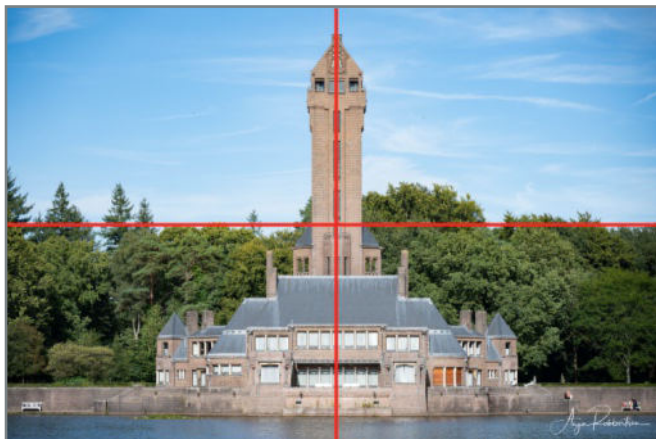
Symmetrische compositie

Uitleg: De foto is links en rechts (of boven en onder) gelijk verdeeld; beide helften zijn elkaars spiegelbeeld.

Doel: Zorgt voor een gevoel van orde en perfectie.

Praktische tip: Zoek naar reflecties in water, ramen of spiegels om symmetrie te benadrukken.

Voorbeeld: Een brug die weerspiegeld wordt in het water.

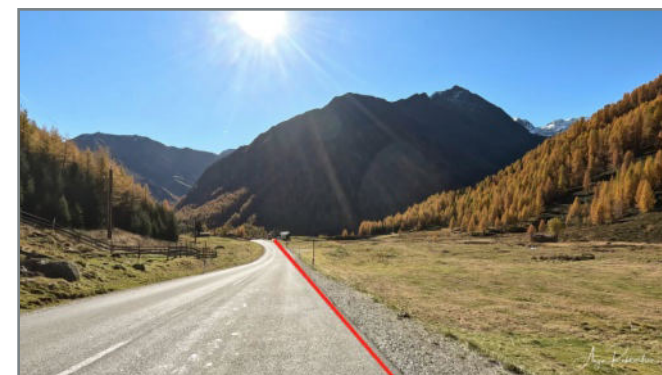
Leidende lijnen

Uitleg: Lijnen in de foto (wegen, hekken, rivieren) leiden het oog van de kijker naar het hoofdonderwerp.

Doel: Stuurt de blik en voegt diepte toe aan de foto.

Praktische tip: Gebruik paden, spoorlijnen of schaduwen als leidende lijnen richting je onderwerp.

Voorbeeld: Een weg die naar een berg in de verte wijst

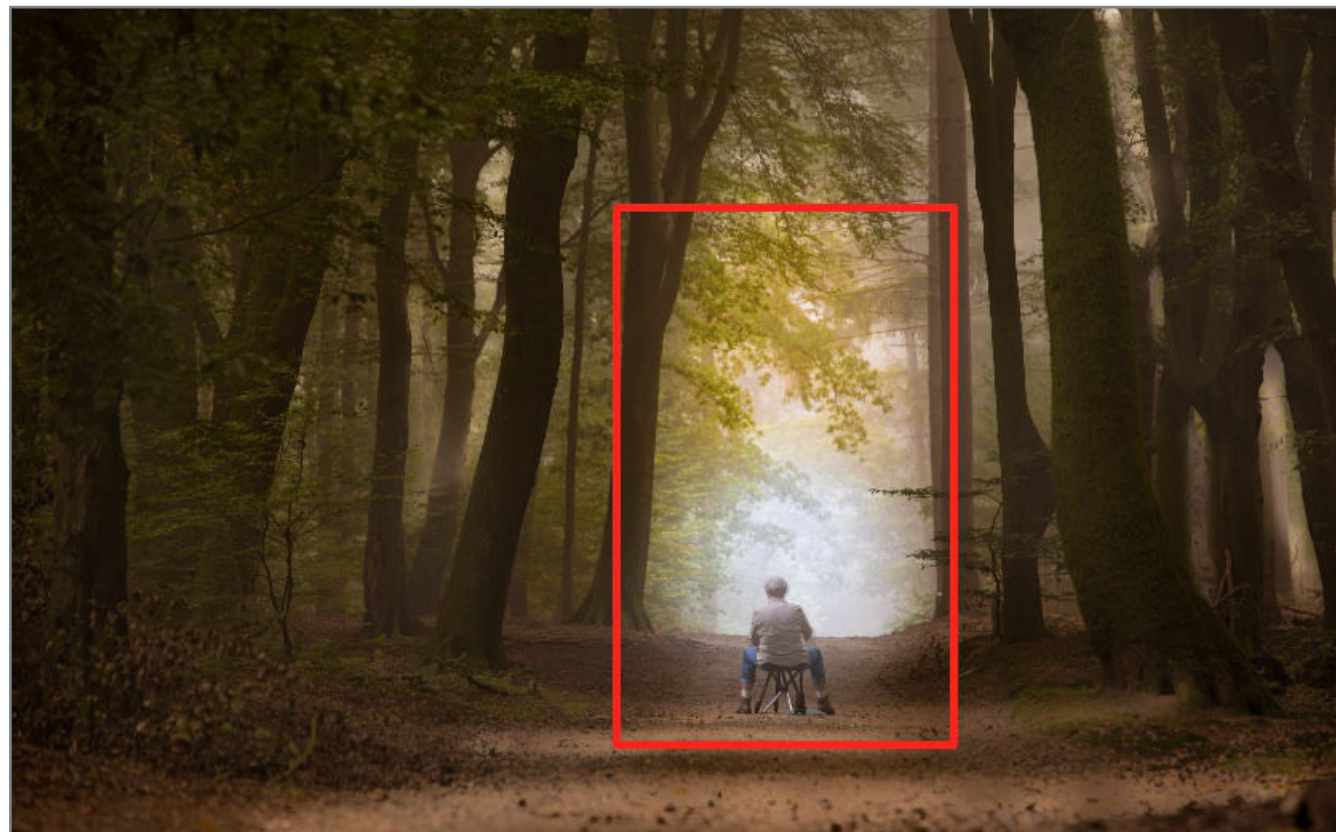
Kaderen

Uitleg: Je omlijst het onderwerp met iets uit de omgeving, zoals een deur, raam of boomtak.

Doel: Vestigt extra aandacht op het onderwerp en creëert diepte.

Praktische tip: Zoek naar natuurlijke 'lijsten' in je omgeving om je onderwerp te omlijsten.

Voorbeeld: Een persoon gefotografeerd door een open raam.

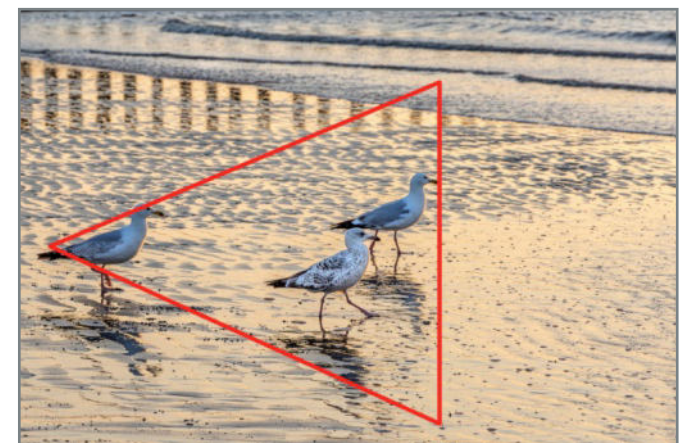
Driehoek

Uitleg: Drie belangrijke punten in je foto vormen samen een (denkbeeldige) driehoek.

Doel: Zorgt voor balans en leidt het oog langs de belangrijkste elementen.

Praktische tip: Plaats drie opvallende onderwerpen of vormen zo dat ze samen een driehoek vormen.

Voorbeeld: Drie mensen in een groepsportret waarvan de hoofden een driehoek vormen.

Compositie beoordelen in Lightroom: Snel en effectief

We leggen uit hoe u in Lightroom vlot uw compositie kunt beoordelen met behulp van bekende regels en richtlijnen, zoals de gulden snede en de regel van derden.

U past deze principes eenvoudig toe via rasteroverlays op uw afbeelding.

Werkwijze

Lightroom beschikt over diverse hulplijnen, oftewel uitsnijdrasteroverlays, die u over elke foto kunt leggen. Selecteer uw gewenste afbeelding en activeer de uitsnijdtol, die direct onder het histogram te vinden is. U kunt ook de "R"-toets op uw toetsenbord gebruiken.

Na activering verschijnt standaard de overlay van de regel van derden. Met de "O"-toets schakelt u eenvoudig tussen de zeven beschikbare rasteroverlays. Wilt u de hulplijnen roteren? Gebruik dan "Shift + O". Via het menu Gereedschappen > Bedekking uitsnijdhulplijn kunt u het gedrag van de overlays verder aanpassen.

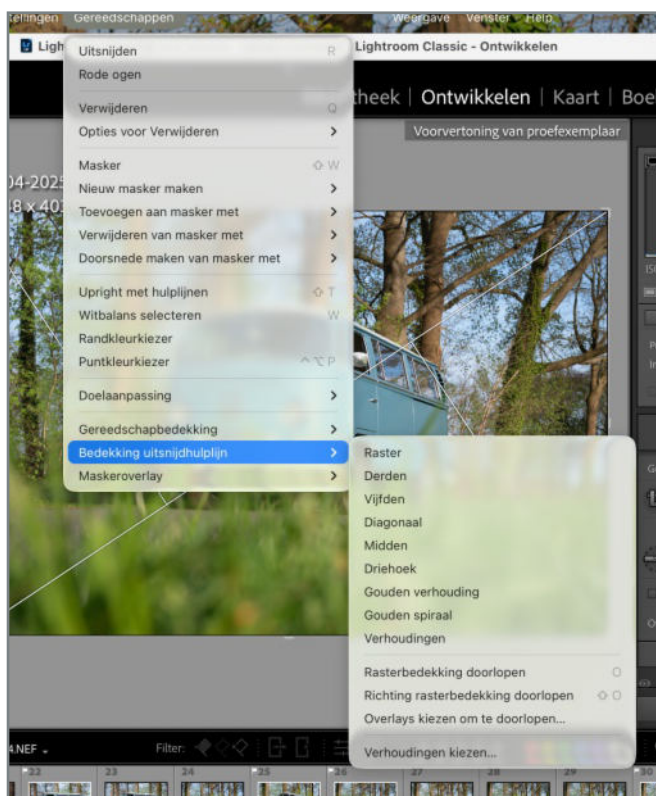
Overzicht van rasteroverlays

- Regel van derden: Verdeelt het beeld in negen gelijke delen. Plaats belangrijke elementen langs de lijnen of snijpunten voor een gebalanceerde, visueel aantrekkelijke compositie. Ideaal om een centrale horizon of statische compositie te vermijden, zeker bij landschapsfotografie.
- Diagonale lijnen: Gebaseerd op de regel van derden, maar gericht op dynamische, diagonale ordening van elementen. Geeft extra beweging aan uw foto.
- Gouden driehoek, gouden spiraal en gulden snede: Geïnspireerd door de Fibonacci-reeks en leveren verhoudingen van circa 1:1,619. Deze principes zijn terug te vinden in kunst, architectuur én de natuur.

↑ Activeren van de uitsnij-tool

↓ Menu Bedekking uitsnijdhulplijn

Zowel beginners als gevorderden profiteren van deze klassieke regels, al kent de gulden snede complexere toepassingen die in een toekomstig artikel verder worden uitgelicht.

- Eenvoudig raster: Handig om vertekening te controleren en een scheve horizon te corrigeren. Minder relevant voor compositie, maar nuttig bij technische correcties.
- Beeldverhouding: Laat zien hoe uw foto uitkomt in verschillende beeldverhoudingen. Onmisbaar als u afdrukken in specifieke formaten wilt voorbereiden. De verhoudingen zijn naar wens instelbaar. Van alle overlays zijn de regel van derden en de gulden regel het belangrijkste. Deze worden in de vervolgserie 'Compositie beheersen' uitgebreid besproken.

Belangrijke kanttekening

Rasteroverlays zijn waardevolle hulpmiddelen, maar snijd uw afbeeldingen niet uitsluitend bij om ze perfect aan een overlay te laten voldoen. Goede compositie begint al tijdens het fotograferen, niet pas achteraf bij de nabewerking. Gebruik rasteroverlays als verfijning, niet als leidraad na opname. Het kennen van compositieregels is belangrijk, maar het bewust toepassen of loslaten ervan is minstens zo bepalend voor een evenwichtige en boeiende foto.

Tot slot

Compositie is de basis voor sterke, boeiende foto's, elke compositievorm heeft een eigen kracht en sfeer. Experimenteer, kijk goed om je heen en probeer elke week een andere techniek! Onthoud: oefening baart kunst – dus ga aan de slag en ontdek jouw favoriete compositiestijl.

Succes en veel fotografieplezier!

Vergeet niet: je leert het meest door te doen.

Pak je camera, probeer het uit en laat je verrassen door je eigen groei.

Een introductie in Darktable

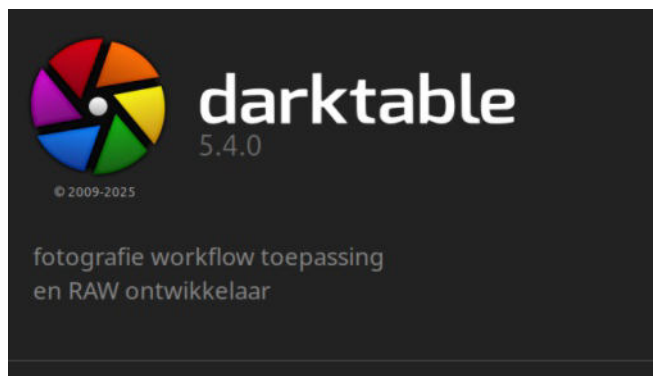
Hoe maak je een goede start met een rawbewerker?

tekst en afbeeldingen: Reinder Mulder

Darktable is een programma voor het nabewerken van foto's en het beheren van een fotocollectie. Het biedt functionaliteit die in grote lijnen vergelijkbaar is met Lightroom en het is gratis. Vergelijkbare functionaliteit betekent dat je er in grote lijnen hetzelfde mee kunt doen, maar niet dat het uiterlijk en de interne werking gelijk zijn.

Ieder programma met veel mogelijkheden vraagt gewenning en dat geldt ook voor Darktable. Nieuwe gebruikers, ook Lightroom overstappers, zullen niet gelijk het onderste uit de kan halen met Darktable. Dat is altijd de afweging: een simpel programma leer je snel, maar je loopt ook sneller tegen de beperkingen aan. Een uitgebreid programma laat je niet snel in de steek, maar vraag meer tijd en energie om er goed mee te kunnen werken.

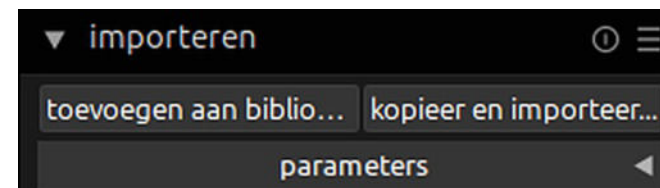
Het is goed om te weten dat Darktable de xmp-bestanden van Lightroom kan lezen, maar alleen de metadata (zoals titels, waarderingen, sleutelwoorden e.d.) overneemt. De opgeslagen bewerkingen van Lightroom worden niet ingelezen door Darktable. Dat is logisch omdat Darktable intern anders werkt.

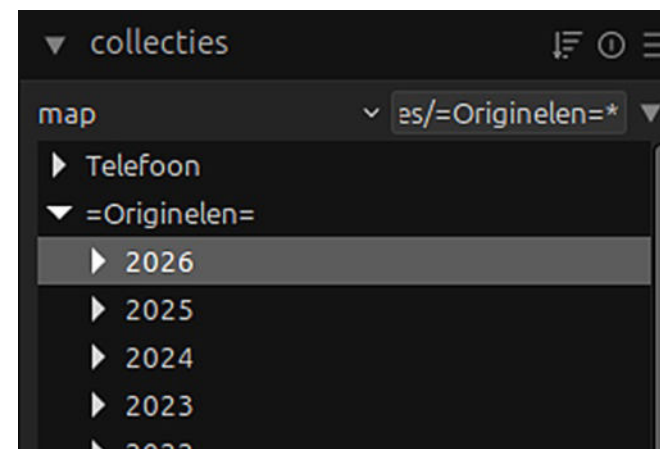
Starten met Darktable

Bij het starten van Darktable opent de Bibliotheek modus. Als je nog geen foto's geïmporteerd hebt, is het lege scherm wat ontmoedigend. Er staan gelukkig enkele hints in het scherm.

Je kunt losse foto's bewerken, maar Darktable is juist sterk als je foto's importeert in je fotocollectie. Het "importeren" van foto's kan op twee manieren: door bestaande mappen met originelen in te lezen (zonder te kopiëren) of door het kopiëren en evt. hernoemen van foto's, bijv. vanuit een gekoppelde camera. Je kunt een import-profiel instellen, zodat je altijd dezelfde systematiek volgt van opslag van de originelen in mappen. De originelen worden niet gewijzigd en je hoeft ze normaal gesproken nooit te verplaatsen.

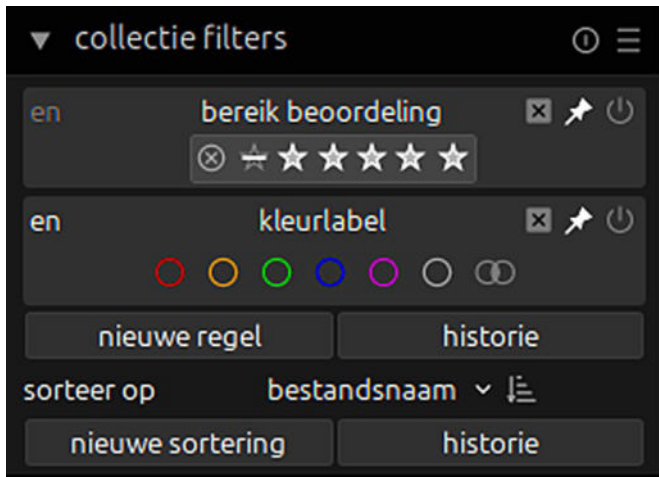

import module

kies een groep foto's

Als er foto's geïmporteerd zijn, kan je een selectie op map of metadata zichtbaar maken in het Bibliotheek-scherm via de "Collecties" module. Je kunt vervolgens foto's waarderen, een titel en evt. zoektermen toevoegen. Mislukte foto's kan je markeren. De wijzigingen in de metadata per foto of selectie worden automatisch opgeslagen in de database van Darktable en in compacte xmp-bestandjes per origineel.

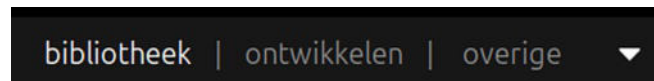
filter en sorteer het overzicht

Voor verdere verfijning gebruik je de filter-balk boven de foto's of de module "Collectie filters" voor meer mogelijkheden. Daarmee kan je binnen een collectie bijv. alleen de mislukte foto's kiezen om die te verwijderen of juist de betere foto's selecteren om die na te bewerken.

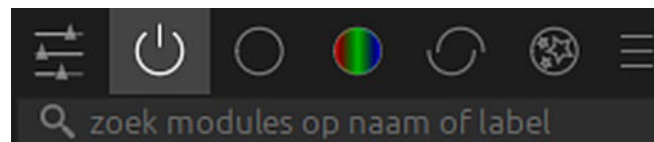
Naast de metadata worden ook de bewerkingen opgeslagen in de xmp-bestandjes per origineel. De originelen en de kleine xmp-bestandjes vormen samen het complete archief, waarmee je later altijd weer dezelfde bewerkte foto's kunt exporteren of waarop je verder kunt gaan met nabewerken (zonder kwaliteitsverlies).

Foto's bewerken met Darktable

Voor het bewerken open je een foto met dubbelklik (of toets 'D' voor darkroom of DoKa). In de Ontwikkel modus kan je met Spatie of Backspace snel naar de volgende of vorige foto in de huidige collectie. Terug naar de Bibliotheek-modus gaat via 'L' (voor light table of lichtbak).

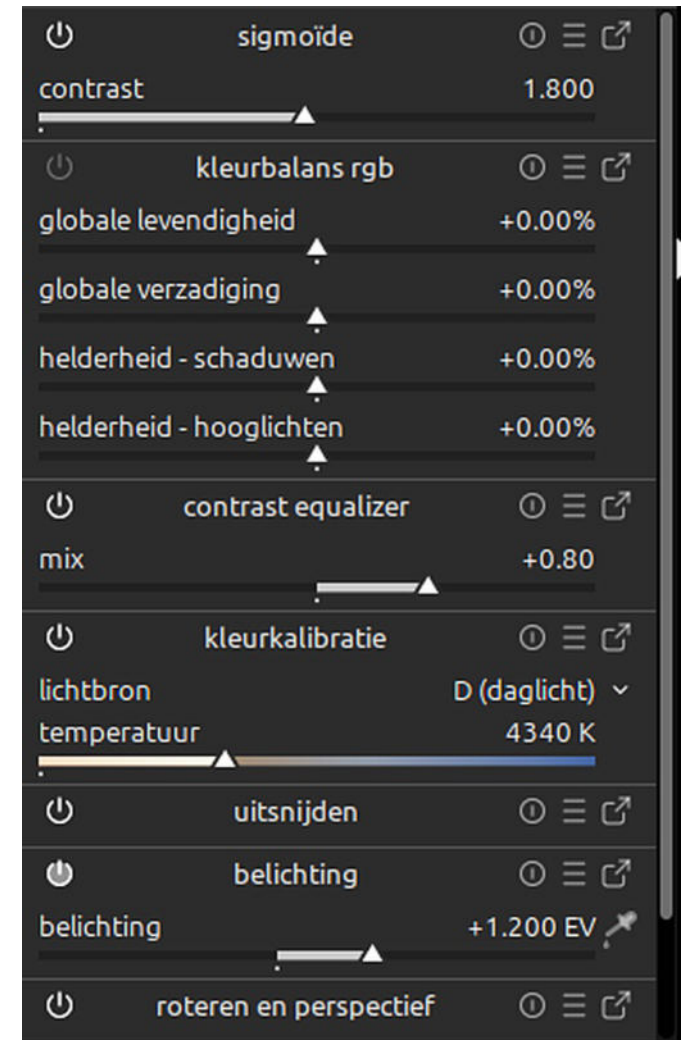

hoofdmenu

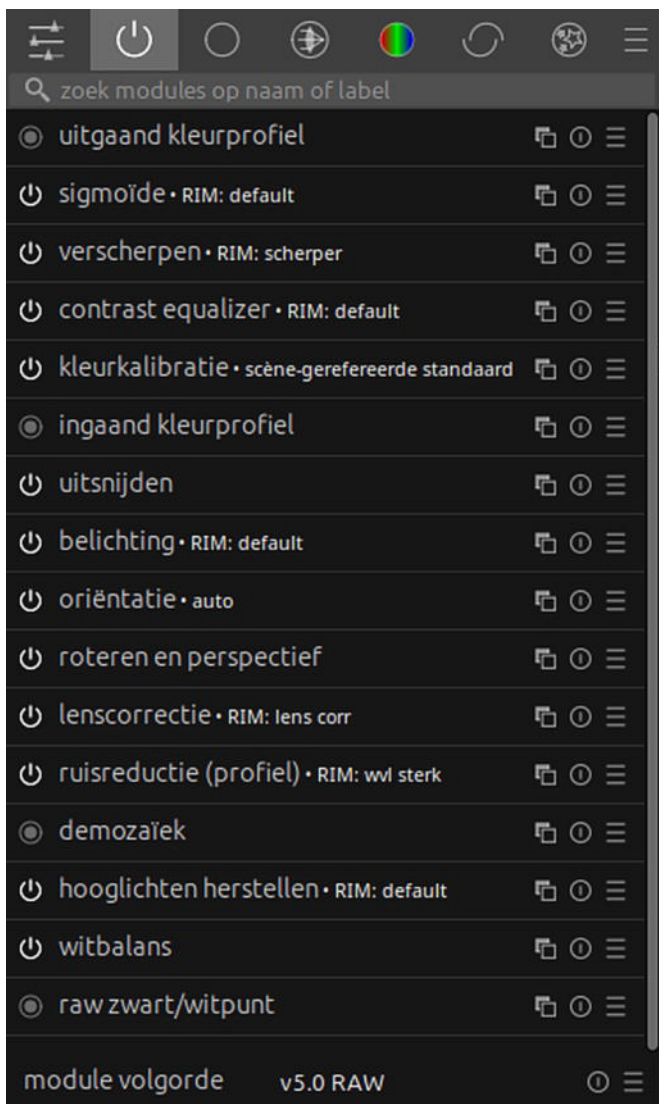

menu bewerkingmodules

In de Ontwikkel modus verschijnt rechts onder het Histogram het menu om bewerkingmodules te activeren. De linker knop opent het menu voor "snelle toegang" met een zelf te kiezen selectie van meest-gebruikte instellingen. Daarnaast staat het hoofdmenu met daaronder de actieve modules of – omschakelbaar – alle modules. En rechts daarvan verschillende submenu's. De indeling van de knoppen en de menu-opties daarbinnen hangt af van de gekozen menu-indeling. Je kunt kiezen uit enkele standaard indelingen en het menu is evt. ook volledig aan te passen.

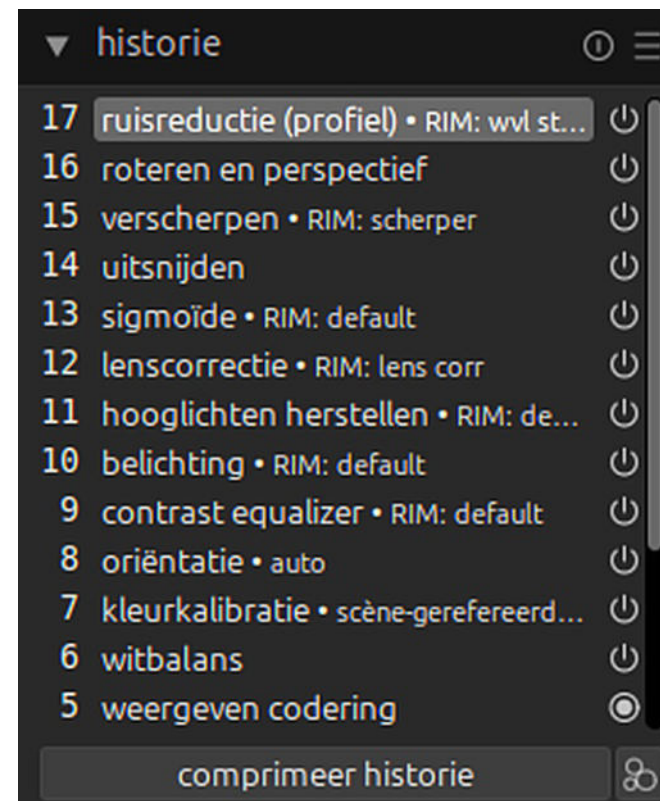
submenu snelle toegang

actieve modules of lagen

Door in het menu Modules op de naam van een module te klikken, klapt een deelscherm open met alle instellingen van die module. Door daar iets aan te passen wordt die module automatisch geactiveerd en licht de 'aan-uit-knop' op. Door op die knop te klikken kan een module uit- of ingeschakeld worden. Darktable toont de modules rechts als lagen, die van onder naar boven worden uitgevoerd tot het eindresultaat. Darktable bewaakt zelf de optimale volgorde zoals die later voor het exporteren uitgevoerd zal worden. Bij het bewerken wordt een module op de juiste plek in de lijst ingevoegd of wordt een bestaande module aangepast.

Per module is het effect in te stellen. Sommige modules zijn heel complex, maar er zijn gelukkig veel 'voorkeuzes' die je naar behoefte kunt selecteren (via het hamburger menu van de module). Ook kan je persoonlijke voorkeuzes maken en toevoegen aan de lijst. Alle persoonlijke voorkeuzes zijn ook te exporteren en importeren als back-up / herstel of om ze met anderen uit te wisselen. Alle bewerkingen zijn niet-destructief: het origineel blijft ongewijzigd, bewerkingen kunnen achteraf altijd aangepast worden en iedere actieve module kan ook weer gedeactiveerd worden (en telt dan niet meer mee in het eindresultaat).

uitgevoerde bewerkingen

Links in de Historie staan alle acties in omgekeerd chronologische volgorde, samengevat per module. Je hoeft niets op te slaan in Darktable: iedere actie wordt automatisch verwerkt en toegevoegd aan de Historie. Gelukkig kan je eenvoudig terug naar een vorige situatie door te klikken op een eerdere Historie-regel of door acties met Ctrl-Z terug te draaien. Bij een fotoserie met vergelijkbare belichting en kleuren is het handig dat je de correcties van een foto kunt kopiëren naar andere foto's. Dat gaat eenvoudig via Ctrl-C en Ctrl-V. Met de Shift-toets erbij kan dat ook selectief.

masker opties per module

Maskers en lagen

De bewerkingsmodules zijn de 'lagen' in Darktable, waarbij iedere module doorgaat met het resultaat van de vorige laag.

Voor iedere module is optioneel een masker in te stellen, naar keuze:

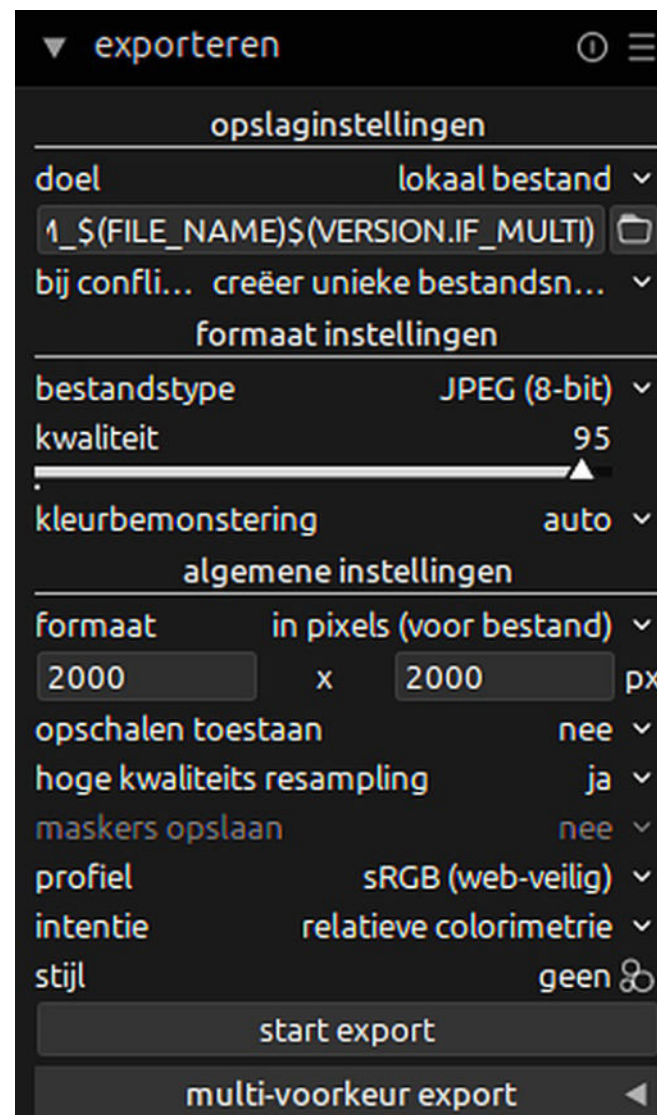
- uniform – de instelbare dekking bepaalt het effect van de module
- getekend – in de vorm van cirkel, ellips, vrije vorm, kwast, verloop
- parametrisch – door bereiken in te stellen van kleur, helderheid en verzadiging
- getekend èn parametrisch – combinatie van genoemde instellingen
- eerder gedefinieerd masker – hergebruik, eventueel geïnverteerd

De randen van het masker zijn instelbaar via doezelaar, vervaging, dekking en contrast, waarmee een masker goed aangepast kan worden aan onregelmatige contouren.

Alle aangrijpingspunten en parameters van maskers kunnen achteraf aangepast worden.

Exporteren van de resultaten

Na het bewerken is het zaak om het resultaat te "Exporteren". In verschillende export-profielen staan formaat, grootte, kwaliteit, kleurruimte en de bestemming (map- en bestandsnaam met evt. metadata of Exif-gegevens). Maak bijv. profielen voor fotoalbums, voor afdrukken op A3 of A4 of voor fotowedstrijden (volgens de inleveren). Het is ook mogelijk om enkele modules alleen bij Export toe te voegen – denk aan het toevoegen van een kader of een watermerk.

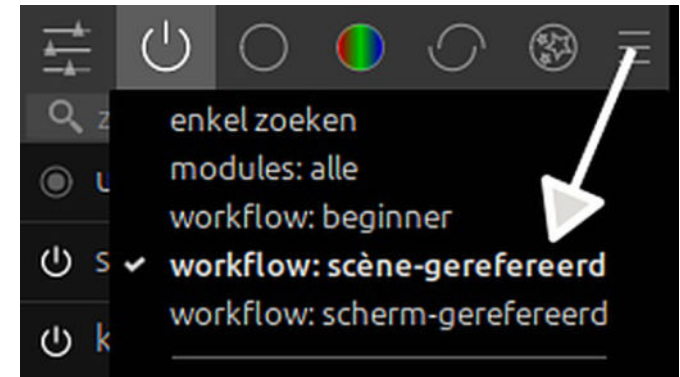
export module

standaardwaarden voor pixel workflow aut. toepassen

scène-gerefereerd (sigmoïde) ▾

aut. toepassen van basiscurve per camera

↑ enkele instellingen
→ kies de menu-indeling

Workflow: Scène-gerefereerd?

De makers van Darktable hebben er ooit voor gekozen om bewerkingsmodules te blijven ondersteunen, ook als ze vervangen worden. Het voordeel is dat je oude bewerkte foto's in latere versies nog steeds op dezelfde manier kunt exporteren. Dat leek een handige keuze, maar begint ook een blok aan het been te worden. Alle oude modules blijven immers bestaan en zijn nog steeds te vinden in het menu, terwijl inmiddels een groot deel daarvan verouderd is en wordt afgeraden voor nieuwe bewerkingen. Nieuwe modules krijgen noodgedwongen een andere naam, die minder voor de hand ligt. Je kunt modules zoeken op naam, maar dan kom je soms bij een verouderde module uit. Met die oude, "scherm-gerefereerde" modules kunnen 'clipping' problemen ontstaan (over- of onderbelichte pixels of buiten de grenzen van de kleurruimte) en die moet je dus handmatig bewaken en oplossen.

Het advies is daarom om in de instellingen te kiezen voor "Scène-gerefereerd (sigmoïde)" en het menu in te stellen op "Workflow: scène-gerefereerd". Met de in het menu getoonde modules zijn alle bewerkingen uit te voeren. Kijk bij twijfel over een module naar de informatie die verschijnt als je de muisaanwijzer boven een modulenaam houdt – als daar scène-gerefereerd bij staat is het goed.

Aanbevolen modules

Naast de vaste, technische modules zijn de volgende 'nieuwe' modules aan te raden:

- **belichting**: voor het instellen van de gemiddelde belichting – eerste stap, zonder (!) te letten op onder- of overbelichting
- **sigmoïde**: past aan het eind een S-curve toe om 'clipping' te voorkomen; het contrast (rond gemiddelde helderheid) is instelbaar
- **lenscorrectie**: corrigeert automatisch voor RAW-foto's de vertekening, kleurschifting en vignettering op basis van de gebruikte lens en de instellingen
- **roteren en perspectief**: automatisch of handmatig rechtzetten
- **uitsnijden**: volgens vaste verhouding of vrij formaat
- **kleurkalibratie**: voor correctie van witbalans en kleurzweem of... omzetting naar zwart-wit
- **kleurbalans rgb**: voor fijnregeling van belichting en kleur voor donker/midden/lichte gebieden (niet bedoeld voor witbalans correcties – zie kleurkalibratie)
- **kleur equalizer**: corrigeer helderheid, verzadiging en/of tint afhankelijk van de originele kleur; voor nog meer

controle is er de module kleur opzoektabel (LUT)

- **contrast equalizer**: een veelzijdige module voor verbetering van o.a. lokaal contrast en kleurverzadiging (gebruik deze liever dan het oude lokaal contrast)
- **verscherpen**: een standaard manier om wat scherpte toe te voegen, vooral bij RAW
- **ruisreductie (profiel)**: zeer goede ruisreductie op basis van bekende camera (sensor) profielen; apart instelbaar voor helderheids- en kleur-ruis (dat laatste is storender)
- **toon equalizer**: corrigeer helderheid afhankelijk van helderheidsgebieden (zoals curves, maar duidelijker)
- **retoucheren**: diverse opties (herstel, kloon, vul, vervaag) voor het oplossen van foutjes in het beeld; desgewenst ook met frequentiescheiding (wavelet decompositie)
- **diffusie en verscherping**: een zeer krachtige en complexe module; voor normaal gebruik zijn de meegeleverde voorkeuren aan te raden; werkt heel goed voor het corrigeren van lensonscherpte of het vervagen van achtergronden.

Heeft Darktable beperkingen?

Jazeker, ieder pakket heeft sterke punten en beperkingen. Voor normaal gebruik biedt Darktable heel veel en zal je niet snel ergens mee vastlopen. Er zijn echter speciale bewerkingen waar software zoals Affinity Studio (de gratis opvolger van o.a. Affinity Photo) geschikter voor is:

- creatief combineren van fotomateriaal – dat is sinds kort in eenvoudige vorm mogelijk in Darktable, maar (nog) niet een sterk punt;
- panorama foto's plakken ('panorama stitching') en het stapelen van foto's met verschillende focus ('focus stacking'); Darktable ondersteunt alleen 'exposure stacking';
- Darktable heeft geen AI-achtige functies zoals het automatisch selecteren van objecten, lucht of achtergrond of weghalen en opvullen van storende objecten.

Nederlandse vertaling

Darktable is beschikbaar in het Nederlands. Voor alle modules en regelaars zijn verklarende teksten beschikbaar die na het aanwijzen met de muis zichtbaar worden.

De makers hebben de interne werking gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek o.a. voor en door de filmindustrie. Dat geeft vertrouwen in de kwaliteit, maar leidt soms tot moeilijke 'verklarende' teksten naar de gebruikers op schermen en in de documentatie. Sinds een paar jaar verzorg ik de NL-vertaling van de teksten in de software en probeer ik de moeilijke teksten toegankelijker te maken.

Online filmpjes met uitleg

Check bij online instructie-filmpjes altijd de versie van Darktable: filmpjes met een versie ouder dan 4.0 zijn echt verouderd – dat is tijdverspilling! Bekijk bij voorkeur filmpjes met Darktable versie 5.0 of nieuwer waarin wordt gewerkt met de nieuwe, scène-gerichte werkwijze.

Mooi overzicht

Op de website van Darktable staat onder '[Blog](#)' een [goed overzicht met tips over Darktable 5.0](#): (<https://www.darktable.org/2024/12/howto-in-5.0/>)

Filmpjes met goede uitleg (meestal Engelstalig...)

- [snelle start](https://www.youtube.com/watch?v=OBmMoTZJu8M) - <https://www.youtube.com/watch?v=OBmMoTZJu8M>
 - [basiscursus](https://www.youtube.com/watch?v=VJv9kb7Ocvg) - <https://www.youtube.com/watch?v=VJv9kb7Ocvg> (duurt 1,5 uur en is soms wat rommelig, maar wel heel volledig)
- Voor **diepgaande toelichting** over verschillende onderwerpen zijn dit goede channels waarop veel verschillende filmpjes staan (van oud tot nieuw!):
- [van Bruce Williams](https://youtube.com/@audio2u): <https://youtube.com/@audio2u>
 - [van Boris Hajdukovic](https://youtube.com/@s7habo): <https://youtube.com/@s7habo>

Conclusie over Darktable

Darktable is prima software voor fotobewerking (van camera tot aan album) en het beheren van je fotocollectie. Het is gratis beschikbaar voor Windows, MacOS en Linux en twee maal per jaar komt er een nieuwe release uit. Daar zitten uitbreidingen en verbeteringen in, incl. de profielen voor de nieuwste camera's en lenzen.

Er is geen financiële drempel om het eens te proberen. Overstappen naar andere software zal altijd gewenning vragen. Het is dus goed om je vooraf te oriënteren. Hopelijk draagt dit artikel daaraan bij.

In de voetsporen van Yoshinori Mizutaki

op naar Japan...!

tekst Hester Busse; foto's: zie bijschriften

Een zestal dames van fotoclub Perspectief uit Hilversum werkte gezamenlijk aan een bijzonder project.

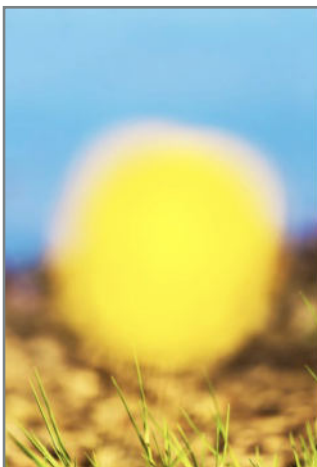
Het begon halverwege 2021 met een oproep van Paula in onze facebook werkgroep Natuur als Kunst: "wie lijkt het leuk om komend seizoen te fotograferen in de stijl van de Japanse fotograaf Yoshinori Mizutani (Tokyo 1987)..."

Yoshi wie? Oh die..... En het beeld wat ons moest overhalen was er een uit de serie "Voices of Flowers". Ahhhh, nee toch, wat moeten we daar nu van denken, dat lijkt wel een tennisbal !

Uiteenlopende reacties van mensen uit de werkgroep maar toch zagen een paar leden het als een uitdaging te kijken naar het "wat precies en hoe dan wel". Het "waarom" is lastiger te duiden.

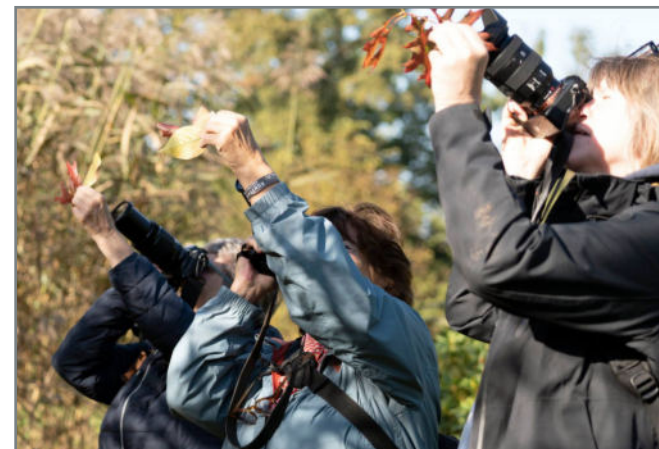
Bijna anderhalf jaar later, na veel gestoei, wederzijdse uitwisseling en reflectie op elkaars werk, hebben we een presentatie voor de clubavond van FC Perspectief gemaakt.

Net als vaker met vreemdsoortige beelden werden zij wisselend ontvangen maar erg leuk werd het magazine bevonden die we ter herinnering hebben gemaakt "In de voetsporen van Yoshinori Mizutani".

Yoshinori Mizutaki (Tokyo, 1987), uit diens serie: Voices of Flowers. Dit was de inspiratie-foto voor het project

水谷 吉法

'the making of...'

Belangrijke aanknopingspunten die we ontdekten in het werk van Yoshi:

- beelden zijn vrij fris en licht, vaak tegen het licht in genomen;
- groot diafragma; gebruik telelens werkt goed;
- iets dicht voor de lens te hebben/houden wat vervaagd en vervreemdend werk;
- we gebruikten gekleurd kristallen glas, lege cd, prisma, kapot bierflesje, bladeren, bloemen etc. en ontwikkelden allen een eigen stijl.

En de kunst blijkt eigenlijk gewoon helemaal *los te gaan... op naar Japan !*

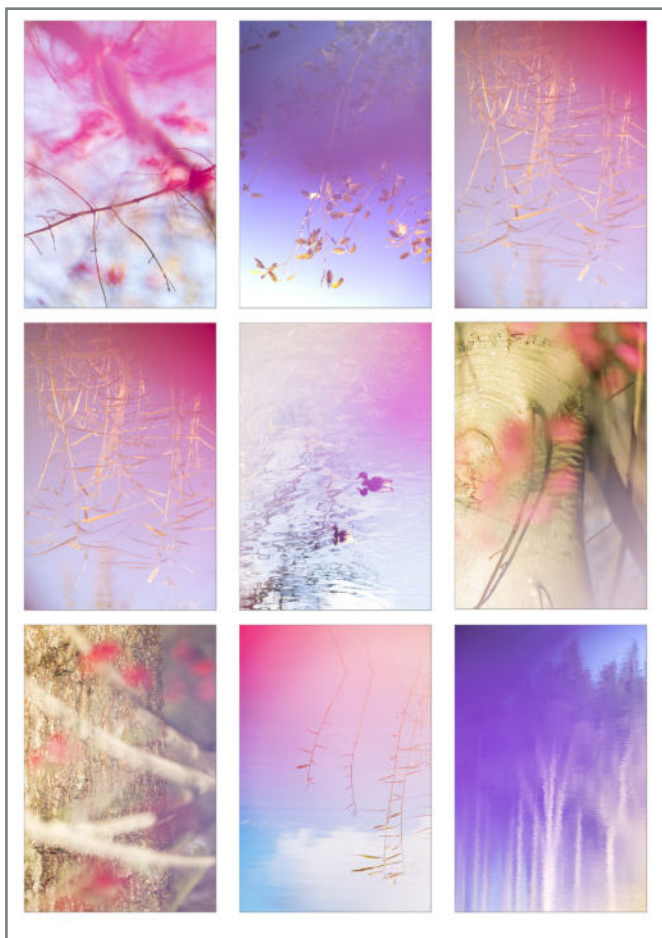
Voor ons allen behoorlijk uit onze comfortzone. Zijn beelden uit Sakura (de kersenbloesem) en de eerder genoemde Voices of Flowers waren onze inspiratiebron.

In dit artikel een selectie van onze beelden.

Bij sommige ervan maakten we Haiku's. Een Haiku is een traditionele Japanse dichtvorm die vaak een specifiek, intiem natuurmoment vangt: zen.

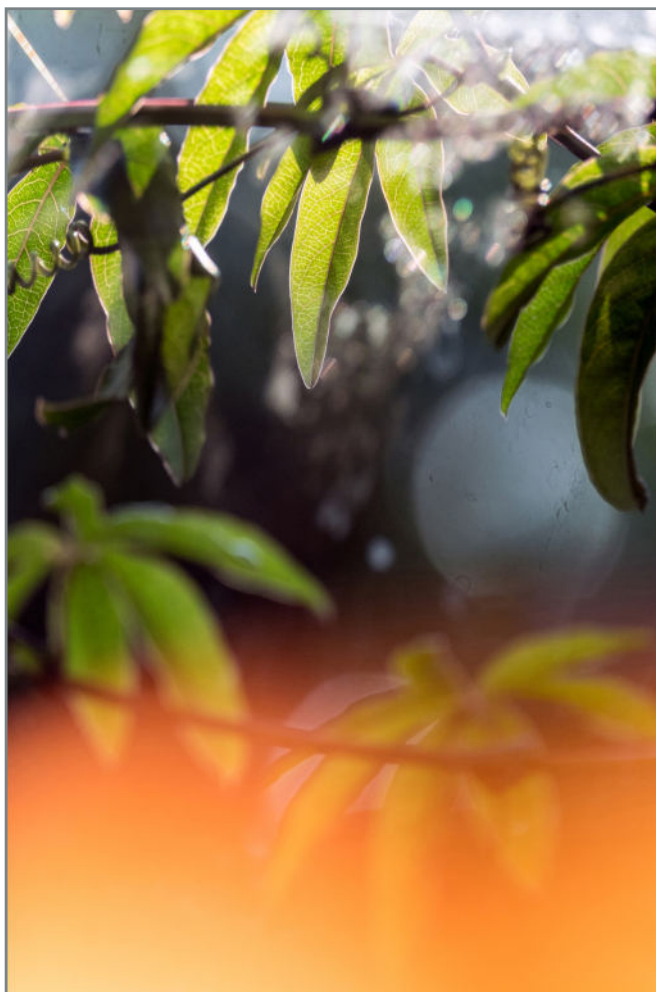
FOToclub PERSPECTIEF
HILVERSUM

Pink, Purple and Blue

*De herfst voorbij.
Terugverlangen naar kleuren in het bos.*

Paula van den Akker

Margo Schoote

*Overweldigend
een zee van ruimte en rust;
als ik toch eens vloog*

Hester Busse

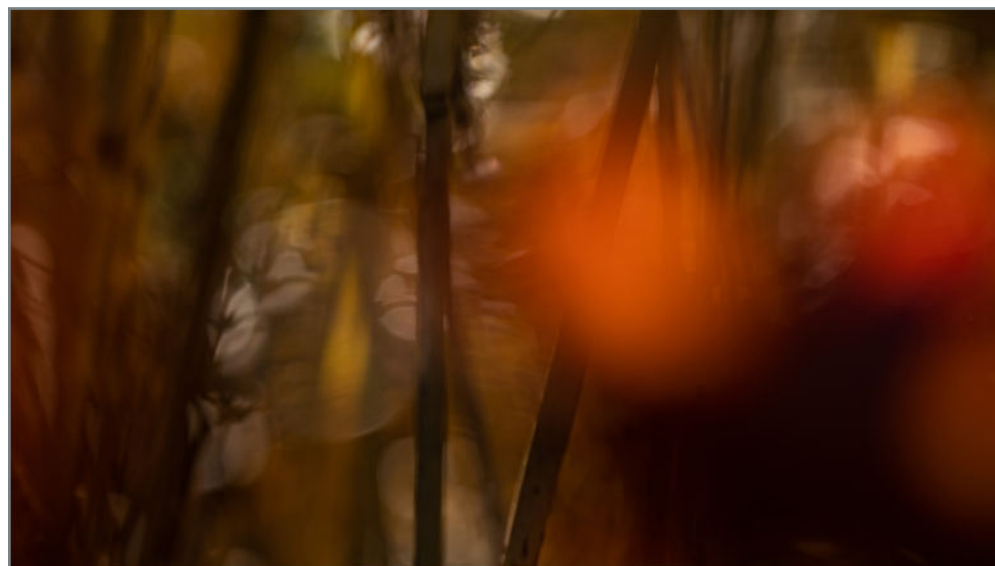

*Magisch is het licht
met bokeh als robijnen
mij betoverend*

Margo Schoote

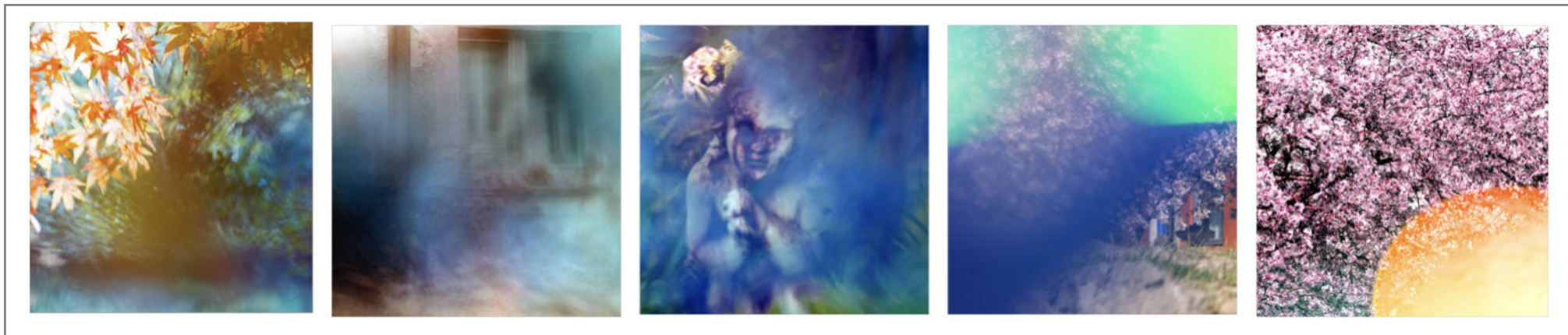

Hester Busse

*Kleurig herfstig blad
zo lang geleden ontstaan
penselen rijkdom*

Marjon Birza

Hester Busse

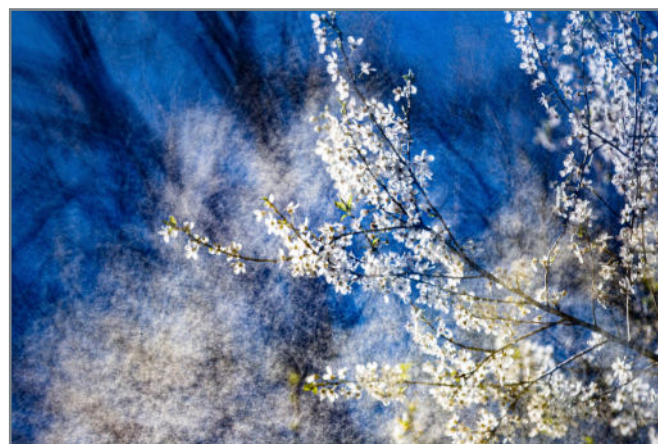
Sandra Pool

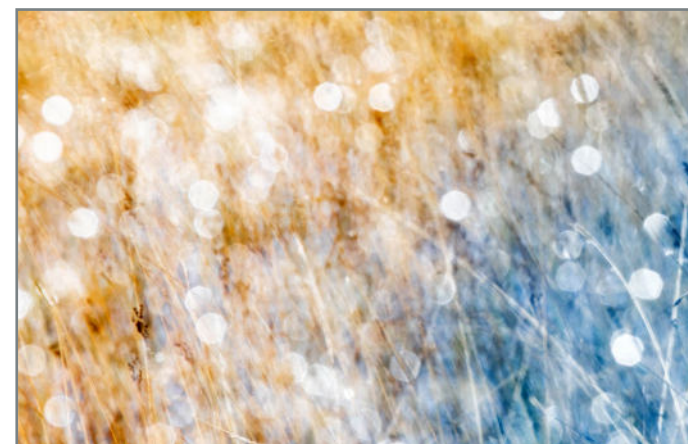
Sandra Pool

*Hier beland alom
Droogte en zand
Een vreemd land*

Gerie Hermans

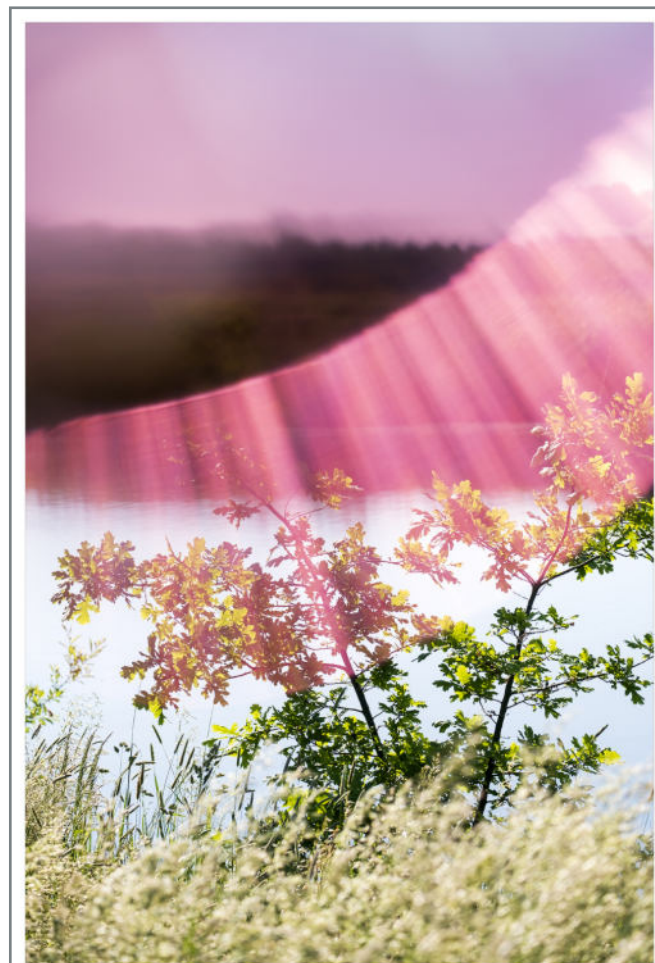
Gerie Hermans

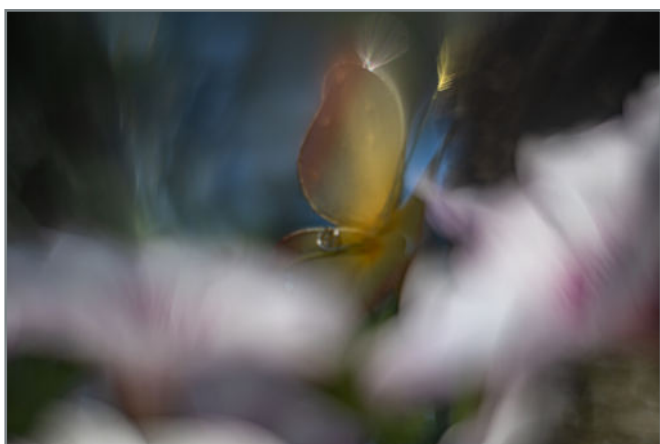
Gerie Hermans

Marjon Birza

Paula van den Akker

Marjon Birza

EXPOSITIES: een selectie

KONINKLIJKE FOTOBOND ORGANISEERT

WEEK VAN DE Fotografie

11 t/m 18 mei 2026

FOTOEXPOSITIE "200 Jaar Fotografie"

lezingen • workshops • fotoreviews
landelijke fotowedstrijd voor iedereen **doe mee!**

DEVENTER • LEBUINUSKERK

het Cultuurfonds KONINKLIJKE FOTOBOND cameranu

Sluitingsdatum 12 april 2026! →

DagFotoDag

Zaterdag 16 mei 2026, 11.00 uur - 16.00 uur
Lebuinuskerk, Grote Kerkhof 40, 7411 KV Deventer

KONINKLIJKE FOTOBOND

het Cultuurfonds

FOTOWEDSTRIJD 200 Jaar Fotografie

doe mee!

• Sport • Portret • Vrij • Natuur • Architectuur

het Cultuurfonds KONINKLIJKE FOTOBOND cameranu

De gegevens van deze rubriek zijn bijgewerkt tot twee weken voor de publicatiedatum, op basis van de websites van de musea.

Check voor je op pad gaat altijd zelf actuele gegevens zoals einddata en andere bezoekersinformatie!

En raadpleeg natuurlijk de NS-app.

Alec Soth Kunsthel Helmond (online !)

Joshua, Angola State Prison, Louisiana, 2002
© Alec Soth / Magnum Photos

De Kunsthel Helmond is dicht voor een verbouwing, maar er is wel een online-tentoonstelling te zien van werk van Alec Soth.

Op een bankje in Helsinki kreeg de Magnumfotograaf Alec Soth een spirituele doorbraak. Het veranderde zijn blik op de wereld én zijn werkwijze. Sindsdien staat het aangaan van echte verbinding met de ander centraal in zijn werk.

Museum Helmond vroeg schrijver en satiricus Jan van Tienen de fotograaf Alec Soth te interviewen. Lees meer over écht verbinden, veerkracht en het vinden van inspiratie in moeilijke tijden.

Tot 31 december 2026 heeft Museum Helmond zijn eerste online tentoonstelling: "Kan de verbinding met de ander ons redden?"

Bekijk het werk van [Alec Soth bij Museum Helmond](#). Een mooi gemaakte pagina met mooie fotografie.

Rotterdam in focus diverse fotografen

Fototechnische Dienst Rotterdam, 1962
Stadsarchief Rotterdam

Maak een reis door foto's die het stadslandschap van Rotterdam laten zien. Die reis begint met een foto uit 1843 en loopt door tot de hedendaagse drone- en panoramafotografie. Meer dan 300 foto's laten de ontwikkeling van de fotografie in 180 jaar zien.

De beelden zijn gemaakt door professionele en amateurfotografen. Deze fotografen moedigen ons aan om op nieuwe manieren te kijken, te letten op details en foto's te maken.

Onder hen: Hans Aarsman, Iwan Baan, Eva Besnyö, Henri Bessenbrugge, Johann Georg Hameter, Helena van der Kraan, Jannes Linders, Cas Oorthuys en Otto Snoek.

2 februari - 24 mei 2026
Nederlands Fotomuseum
Pakhuis Santos
Brede Hilledijk 95 Rotterdam

Ontwaken in blauw diverse kunstenaars

Suzette Bousema, Future Relics 40, 2025
© Suzette Bousema

Deze tentoonstelling is een ode aan de cyanotypie. Dit is een eeuwenoude fotografische techniek die diepe blauwtinten creëert. In een tijd waarin AI-beelden heel snel worden gemaakt, komt cyanotypie weer terug. Zonlicht, water, schaduw en tijd helpen mee om het beeld te maken. De eenvoudige werkwijze levert afdrukken op die zowel duurzaam als gelaagd zijn. De donkerblauwe beeldtaal inspireert veel moderne kunstenaars. Ze gebruiken die om mooie beelden te maken en om de werkelijkheid op een nieuwe en verrassende manier te laten zien.

2 februari - 7 juni 2026
Nederlands Fotomuseum
Pakhuis Santos
Brede Hilledijk 95 Rotterdam

Zilveren Camera 2025 diverse fotografen

foto: Arie Kievit, winnaar Zilveren Camera

De winnaar van de Zilveren Camera 2025 is Arie Kievit, met zijn serie 'Rellen extreemrechts bij een demonstratie voor een strenger asielbeleid'. Nieuwsfotografie gaat over alles wat er speelt in de samenleving, agendeert onderwerpen en legt ontwikkelingen vast die de basis vormen van het collectieve geheugen. De Zilveren Camera is de belangrijkste prijs voor fotojournalisten in Nederland en wordt traditiegetrouw als eerste getoond in Fotomuseum Hilversum. Alle winnende foto's en de foto's van de overige genomineerden zijn te zien tijdens deze tentoonstelling.

Voor multimediale projecten en vrije fotografie is er een speciale categorie van de Zilveren Camera: Storytelling. De drie genomineerden zullen te zien zijn in de tentoonstelling. De winnaar is Tina Farifteh, met haar serie Document Nederland: Asiel.

tot 10 mei 2026
Fotomuseum Hilversum
Kerkbrink 6 Hilversum

Fake! diverse fotografen

Onze ganzen naar de markt brengen, Martin Post Card Company, 1908

In een tijd waarin AI steeds slimmer wordt, vraag je je misschien af: wanneer is een foto nep of echt? In FAKE! ontdek je vijftig historische beelden uit onze eigen collectie die de creatieve en misleidende illusies in beeld brengen.

Vanaf 1860 begonnen fotografen te experimenteren met fotocollages en fotomontages door te knippen, plakken en tekenen in foto's. In de tentoonstelling zie je hoe deze creatieve technieken zich tot 1940 ontwikkelden. Met eenvoudige materialen zoals schaar, lijm, inkt en potlood maakten ze beelden die grappig, vreemd of totaal onmogelijk waren.

Digitale hulpmiddelen zoals Photoshop bestonden nog niet, alles gebeurde met de hand. Sommige fotomontages laten meteen zien dat ze fantasie zijn, maar soms ontdek je pas na goed kijken dat er geknipt en geplakt is.

tot en met 25 mei 2026
Rijksmuseum
Museumstraat 1 Amsterdam

Ontworpen wereld Tata Ronkholz

*Tata Ronkholtz, Trinkhalle / kiosk, Düsseldorf, Sankt-Franziskus-straße 107, 1977.
© VAN HAM Art Estate: Tata Ronkholz, 2026*

Tata Ronkholz (1940-1997) was een van de eerste studenten in de befaamde fotografieklass onder leiding van Bernd en Hilla Becher op de Kunstakademie Düsseldorf. was fotograaf, productontwerper en binnenhuisarchitect. Haar fotografische series staan in de traditie van objectieve, documentaire fotografie, een stroming waar de Bechers een duidelijk stempel op heeft gedrukt. Ook het werk van Ronkholz wordt gekenmerkt door heldere composities, een seriële benadering en een documentaire stijl, die zich richt op architectonische structuren en alledaagse architectuur.

tot 21 juni 2026
Huis Marseille
Keizersgracht 401 Amsterdam

Very Modern and Rather Ugly
Martin Parr

Benidorm, Spain 1997. Uit de serie Common Sense 1995-1999. Foto: Martin Parr

Foam brengt met de tentoonstelling Very Modern and Rather Ugly een eerbetoon aan het oeuvre van de Britse fotograaf Martin Parr. Met een selectie van zijn meest iconische werken viert de tentoonstelling Parrs onmiskenbare blik, zijn geestige observaties van de samenleving en zijn blijvende fascinatie voor de rol van fotografie in het dagelijks leven.

3 april - 12 augustus 2026
FOAM
Keizersgracht 609 Amsterdam

My Circus
Ellen von Unwerth

foto: Ellen von Unwerth

De Duitse mode- en kunstfotograaf Ellen von Unwerth exposeert in 'My Circus' 160 iconische foto's van modellen en popartiesten waarin vrouwelijkheid, speelsheid, erotiek en fashion centraal staan. De stijlvolle beelden zijn gemaakt voor modemerken, tijdschriften en haar eigen Ellen von Unwerth's VON magazine en boeken. Kleurrijke fotowerken worden afgewisseld met zwartwit portretten van celebrities zoals Claudia Schiffer, Naomi Campbell, Linda Evangelista, Heidi Klum, Kate Moss, RuPaul, Beyoncé, Madonna, Miley Cyrus en Rihanna.

31 januari - 13 september 2026
Fotomuseum aan het Vrijthof
Vrijthof 18 Maastricht

BESTUUR

Rob Renshoff – voorzitter
tel. 0653 166 771
voorzitter.afd07@fotobond.nl

Katinka Mann – secretaris
secretaris.afd07@fotobond.nl

Christophe Thole – penningmeester
penningmeester.afd07@fotobond.nl

Voor zaken m.b.t. opleidingen kun je je momenteel richten tot de secretaris
secretaris.afd07@fotobond.nl

De afdeling Utrecht - 't Gooi wordt gevormd door 25 fotoclubs in Utrecht, de Betuwe en het Noord-Hollandse 't Gooi, plus individuele leden. Dat zijn ongeveer 700 fotografen.

COLOFON

De Kijker is het digitale kwartaalblad van de Afdeling Utrecht - 't Gooi van de Fotobond.

De Kijker verschijnt vier maal per jaar en wordt uitgebracht onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van de Afdeling Utrecht - 't Gooi.

REDACTIE

Marcel Borgstijn, Kees Molders, Jan Donders, vacature. redactie.afd07@fotobond.nl

PUBLICATIESCHEMA

WINTEREDITIE
deadline aanleveren kopij 31 december
verschijningsdatum omstreeks 15 januari

LENTE-EDITIE
deadline aanleveren kopij 15 maart
verschijningsdatum omstreeks 1 april

ZOMEREDITIE
deadline aanleveren kopij 15 juni
verschijningsdatum omstreeks 1 juli

HERFSTEDITIE
deadline aanleveren kopij 15 september
verschijningsdatum omstreeks 1 oktober

KOPIJ VOOR HET VOLGENDE NUMMER

Het volgende nummer van De Kijker verschijnt rond 1 juli 2026. Artikelen, foto's en/of andere voor de lezers interessante bijdragen dienen **uiterlijk 15 juni 2026** in het bezit te zijn van de redactie. Inzendingen per mail (foto's zoveel mogelijk per SwissTransfer) naar redactie.afd07@fotobond.nl.

De redactie heeft het recht om ingezonden bijdragen te weigeren. Inzenden betekent niet automatische plaatsing, maar wordt wel zoveel mogelijk gewaarborgd.

Stuur vóór de deadline je eigen foto (vrij onderwerp) in voor de volgende editie! Let op: met tekst; want je beschrijft in maximaal 50 woorden waarom deze foto jouw favoriet is. Zorg voor voldoende resolutie. Als je foto (ook) wordt gekozen voor de omslag wordt hij afgesneden tot A4-formaat en komt er een inhoudsopgave overheen.

Aanmeldingen van **club-exposities** zijn meer op hun plek in de **Nieuwsbrief van het bestuur**. Ben jij of je club bezig met de voorbereidingen van een tentoonstelling, stuur dan tijdig de informatie met persbericht en foto of poster naar: secretaris.afd07@fotobond.nl dan kan het bestuur die informatie in de volgende Nieuwsbrief opnemen.